

UNIwersytet Rolniczy im. H. Kołłątaja w Krakowie

Wydział Inżynierii Środowiska i Geodezji

Kierunek Geodezja i Kartografia

Natalia CITAK

PRACA DYPLOMOWA

**ANALIZA STRUKTURY WŁADANIA I UŻYTKOWANIA GRUNTÓW
W GMINIE STARY SĄCZ NA PRZYKŁADZIE WSI BARCICE**

Praca inżynierska wykonana w

Katedrze Geodezji Rolnej, Katastru i Fotogrametrii

pod kierunkiem

dr inż. Władysławy Morzyniec

Kraków 2009

1. WSTĘP.....	3
1.1 Cel i zakres obrazowy pracy.....	4
1.2 Metodyka pracy.....	4
2. WARUNKI PRZYRODNICZE.....	5
2.1 Położenie i podział terytorialny.....	5
2.2 Ukształtowanie terenu.....	7
2.3 Warunki klimatyczne.....	9
2.4 Stosunki wodne.....	11
2.5 Gleby.....	13
3. WARUNKI SPOŁECZNO – EKONOMICZNE.....	14
3.1 Ludność.....	14
3.2 Bezrobocie.....	19
3.3 Infrastruktura.....	21
3.3.1 Gospodarka wodno – ściekowa.....	21
3.3.2 Gospodarka odpadami.....	22
3.3.3 Sieć gazowa i ciepłownicza.....	22
3.3.4 Zaopatrzenie w energię elektryczną.....	23
3.3.5 Łączność.....	23
3.3.6 Sieć komunikacyjna.....	23
3.3.6.1 Drogi.....	23
3.3.6.2 Koleje.....	25
4. CHARAKTERYSTYKA ROLNICTWA.....	26
4.1 Struktura użytkowania gruntów we wsi Barcice.....	26
4.2 Struktura władania ziemią na obszarze wsi Barcice.....	39
4.3 Struktura obszarowa gospodarstw indywidualnych w gminie Stary Sącz.....	45
4.4 Rozdrobnienie gospodarstw indywidualnych we wsi Barcice.....	49
PODSUMOWANIE I WNIOSKI KOŃCOWE.....	52
Literatura.....	54
Wykaz tabel.....	55
Wykaz rycin.....	56
Wykaz załączników.....	57

1. WSTĘP

Racjonalna gospodarka rolniczą przestrzenią produkcyjną na terenach wiejskich realizuje określone cele:

- chroni przestrzeń przed nadmiernym jej przeznaczeniem na cele nierolnicze, tj. pod zabudowę, inwestycje przemysłowe, na cele rekreacyjne, zalesienia itp. W szczególności dotyczy to gleb o wysokiej produktywności rolniczej,
- nadzoruje właściwe wykorzystanie ziemi rolniczej poprzez ocenę dotychczasowego stanu użytkowania i ustalenie użytkowania pożądanego w zależności od warunków przyrodniczych i społeczno – ekonomicznych,
- ocenia przestrzenne warunki organizacji tej przestrzeni i wskazuje pożądane zmiany w tej organizacji,
- przewiduje zmiany ilościowe i jakościowe zachodzące w rolniczej przestrzeni produkcyjnej pod wpływem różnych czynników.

Bazą do realizacji tych celów jest szczegółowa inwentaryzacja i ocena istniejących warunków przyrodniczych rolniczej przestrzeni produkcyjnej, a także warunków przestrzenno – organizacyjnych tej przestrzeni. Szczegółowe rozeznanie i ocena tych warunków są niezbędne do opracowania planów zagospodarowania przestrzennego, programów rozwoju rolnictwa oraz programowania i realizacji prac urządzeniowo – rolnych. Prace te odnosi się do jednostek terytorialnych – gmin.

W odniesieniu do prac urządzeniowo – rolnych inwentaryzacja i ocena warunków przyrodniczych w skali gminy są konieczne do opracowywania programów i planów urządzeniowo – rolnych – stanowiących uszczegółowienie planów zagospodarowania przestrzennego, a niezbędnych do realizacji, przez służby urządzeniowe i władze gmin, następujących zabiegów:

- regulacja stosunków wodnych,
- rekultywacja obszarów nieproduktywnych rolniczo,
- zapobieganie bądź zmniejszenie erozji wodnej i wietrznej,
- transformacja użytków gruntowych,
- waloryzacja terenu do intensywnego rozwoju rolnictwa,
- zagospodarowanie turystyczno – rekreacyjne obszarów,
- kształtowanie struktury władania [Hopfer A., 1990].

1.1 Cel i zakres obrazowy pracy

Celem pracy jest analiza struktury władania i użytkowania gruntów w gminie Stary Sącz na przykładzie wybranej wsi. Dla gminy tej wybrano wieś reprezentacyjną, a jej charakterystyki dokonano na podstawie danych otrzymanych między innymi z Urzędu Miasta i Gminy Stary Sącz oraz Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. Ze względu na typowość badanego obiektu otrzymane wyniki powinny być miarodajne dla obszaru całej gminy. Informacje te mogą stanowić materiał wyjściowy do analizy i oceny warunków i możliwości rozwoju rolnictwa w gminie.

Zakres przestrzenny pracy obejmuje obszar Miasta i Gminy Stary Sącz w jej granicach administracyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem wsi Barcice.

1.2 Metodyka pracy

W opracowaniu zastosowano metodę analityczno – opisową, którą wykorzystano w części przedstawiającej miejsce badań, a także obliczenia związane ze strukturą użytków i władania. Określenie struktury władania i użytkowania gruntów na badanym obszarze poprzedzono charakterystyką warunków przyrodniczych oraz społeczno – ekonomicznych gminy. Pozwoliło to na ustalenie wpływu tych warunków na aktualny stan struktury przestrzennej wsi. Szczegółową analizę opisowo – statystyczną stanu zagospodarowania przestrzennego badanego obszaru stworzono przy pomocy oprogramowania Microsoft – Office, głównie wykorzystując Microsoft Word i Microsoft Excel.

Podstawą badań i opracowania tej pracy były:

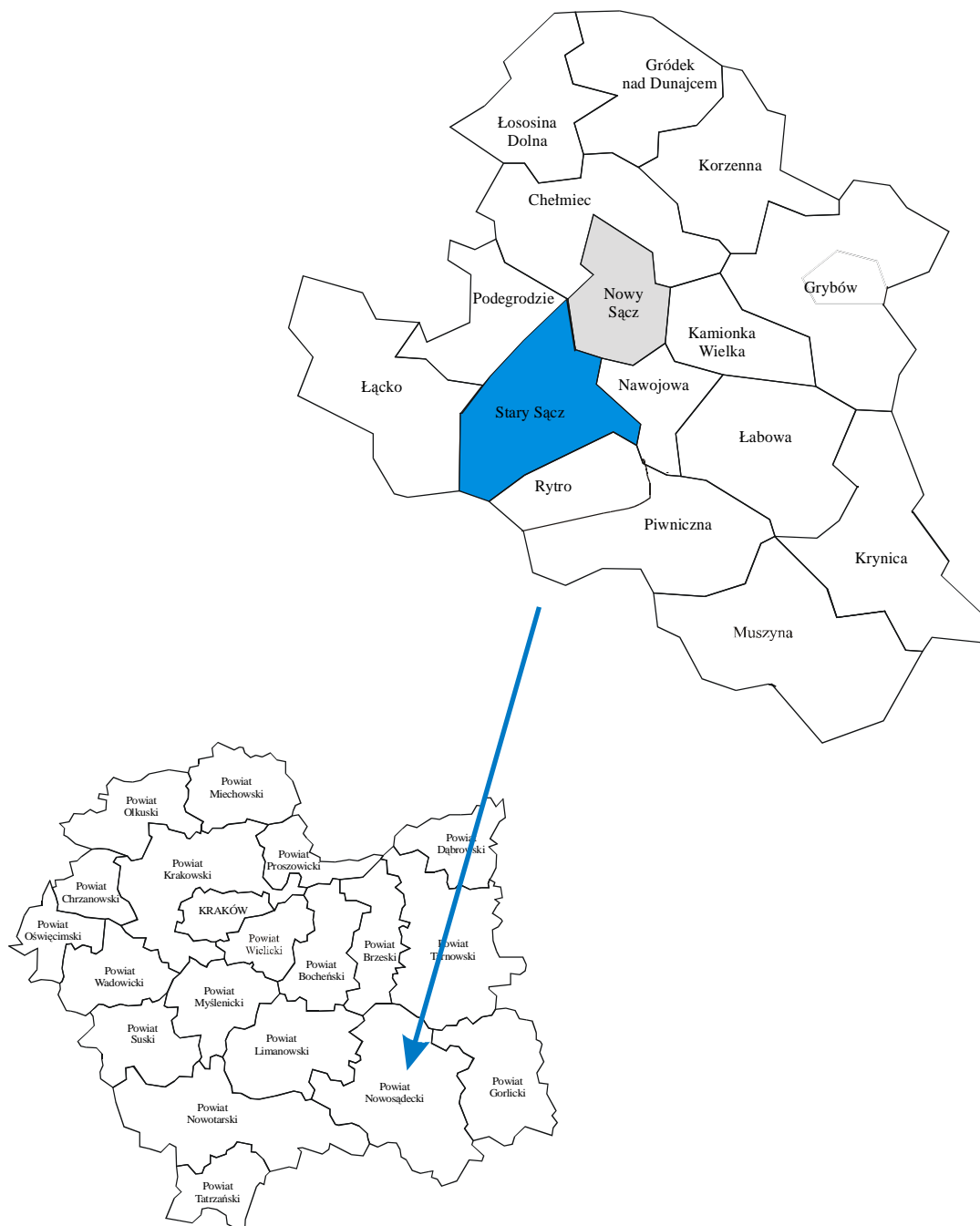
1. Dane uzyskane z Urzędu Miasta i Gminy Stary Sącz dotyczące powierzchni gminy i infrastruktury.
2. Dane ze Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu:
 - wypis z rejestru gruntów dla wybranych 20 gospodarstw rolnych we wsi Barcice,
 - wykaz gruntów dla wsi Barcice.
3. Dane Głównego Urzędu Statystycznego dotyczące rolnictwa, demografii i bezrobocia.
4. Wywiad terenowy mający na celu zapoznanie się ze strukturą przestrzenną gminy i wsi.
5. Literatura przedmiotowa.
6. Akty prawne.

2. WARUNKI PRZYRODNICZE

2.1 Położenie

Gmina miejsko - wiejska Stary Sącz położona jest w południowo - zachodniej części powiatu nowosądeckiego w województwie małopolskim.

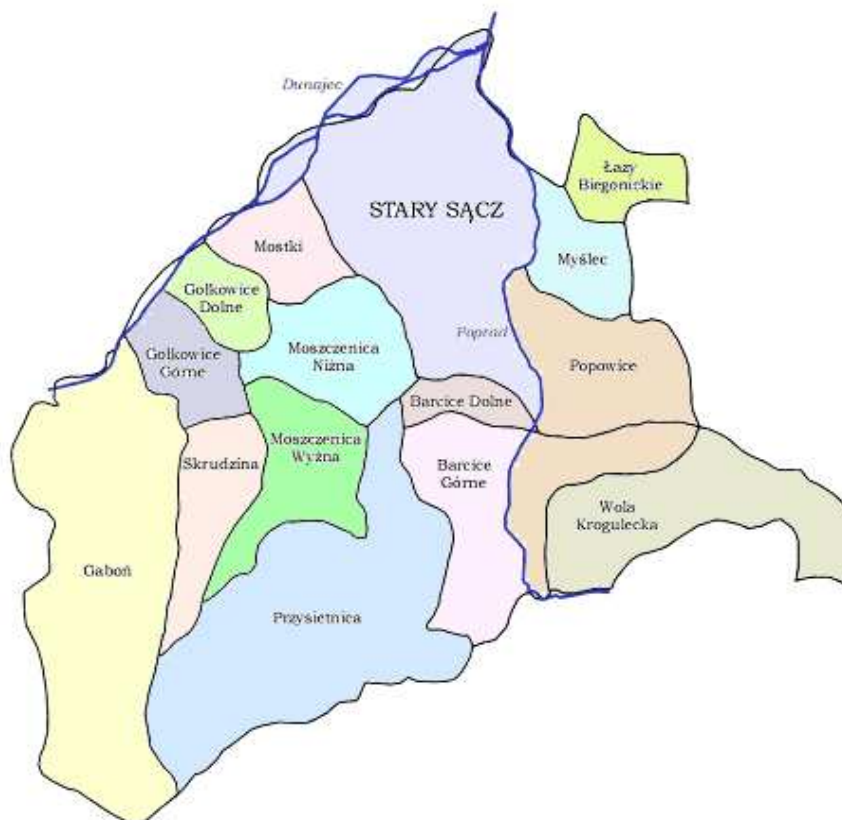
Ryc. 1. Miasto i Gmina Stary Sącz w województwie małopolskim – mapa schematyczna

Źródło: Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Stary Sącz, 1999

Zajmuje ona powierzchnię 102,4 km², co stanowi około 6,61 % powierzchni powiatu. Jest to dziewiąta co do wielkości gmina w powiecie nowosądeckim. Pod względem gęstości zaludnienia gmina zajmuje 2 miejsce w powiecie, spośród 11 gmin wiejskich, 4 gmin miejsko – wiejskich i 1 gminy miejskiej, osiągając wskaźnik 223 os/km². Według stanu na koniec 2008 roku, gmina Stary Sącz liczyła 22 465 mieszkańców, czyli około 11,54 % ludności powiatu. Miasto Stary Sącz zamieszkuje 8 990 osób, co stanowi 41,2% mieszkańców Miasta i Gminy. Na strukturę administracyjną gminy składa się 15 sołectw: Barcice, Barcice Dolne, Gaboń - Pracza, Gołkowice Dolne, Gołkowice Górne, Mostki, Moszczenica Niżna, Moszczenica Wyżna, Myślec, Łazy Biegonickie, Popowice, Przysietnica, Skrudzina oraz Wola Krogulecka. Największą osadą i jedynym miastem jest Stary Sącz.

Ryc. 2. Podział administracyjny Miasta i Gminy Stary Sącz

Źródło: Program Ochrony Środowiska, 2004

Gmina Stary Sącz graniczy od zachodu z gminami Łącko i Podegrodzie. Północną i północno – wschodnią granice wyznaczają gmina wiejska Chelmec i miasto Nowy Sącz. Od wschodu sąsiaduje z gminą Nawojowa, a od południa granica sięga do gminy Ryto.

Ponadto od strony południowo – zachodniej graniczy z uzdrowiskową gminą miejską Szczawnica, położoną w powiecie nowotarskim.

Do najważniejszych szlaków komunikacyjnych drogowych przechodzących przez teren gminy należą: droga krajowa (nr 87) Nowy Sącz – Piwniczna – granica państwa, której kontynuacją jest droga wojewódzka (nr 971) Piwniczna – Muszyna – Krynica, droga wojewódzka (nr 969) Myślec – Stary Sącz –Zabrzeż – Krościenko – Nowy Targ. Ponadto przez teren gminy przebiega 7 odcinków dróg powiatowych.

Przez teren gminy przebiega szlak kolejowy Tarnów – Nowy Sącz – Muszyna. W ostatnich dziesięciu latach wielkość przewozów kolejowych, zarówno pasażerskich jak i towarowych, zmniejszyła się niemal o połowę. Jednak następuje powolny wzrost przewozów towarowych. Rozwój i modernizacja linii kolejowej na terenie gminy uzależniona jest od projektu budowy – połączenia Morza Bałtyckiego (Gdańsk) z Morzem Czarnym (Constancja) w Rumunii.

Głównymi rzekami przepływającymi przez teren gminy są Poprad i Dunajec. Poprad powyżej Starego Sącza uchodzi do Dunajca, który jest rzeką graniczącą od zachodu z gminami Łącko, Podegrodzie.

2.2 Ukształtowanie terenu

Zgodnie z podziałem Polski na jednostki fizyczno – geograficzne wg J. Kondrackiego i A. Richlinga [1994] – obszar gminy należy do:

Prowincji 51 – 52 „Karpaty i Podkarpacie”

Podprowincji 513 – „Zewnętrzne Karpaty Zachodnie”

Makroregionu 513.4-5 – „Beskidy Zachodnie”

a) Mezoregionu 513.53 – „Kotlina Sądecka”

b) Mezoregionu 513.54 – „Beskid Sądecki”

Obszar gminy Stary Sącz obejmuje swoimi granicami administracyjnymi północną część Beskidu Sądeckiego oraz południową część Kotliny Sądeckiej. Samo miasto Stary Sącz leży na terasie ujścia Popradu do Dunajca. W obrębie gminy istnieje typowa dla polskich Karpat trójdzielność morfologiczna (tj. płaska kotlina, strefa pogórzy i obszar typowo górski).

Kotlina Sądecka, której południowa część zajmuje miasto i gmina Stary Sącz, jest rozległym obniżeniem typu zapadliskowego, wypełnionym osadami rzecznyymi, tworzącymi różnowiekowe terasy. Od zachodu otoczona jest Gorcami i Beskidem

Wyspowym, od wschodu Pogórzem Rożnowsko – Ciężkowickim oraz Beskidem Niskim, a od południa Beskidem Sądeckim. Naturalne otwarcie kotliny w kierunku zachodnim i północnym tworzy dolina Dunajca. Różnica wysokości względnej pomiędzy dnem kotliny a sąsiadującymi pasmami górskimi (szczególnie Beskidem Sądeckim) przekracza 800 m, co uwypukla kontrast morfologiczny i potęguje walory krajobrazowe. Odrębność tej jednostki podkreśla także: odmienny charakter rzek (Dunajec i Poprad charakteryzują się dużymi przepływami, a ich działalność akumulacyjno – erozyjna doprowadziła do powstania wielopoziomowych teras żwirowych), specyficzny klimat kotlin śródgórskich (zwiększone roczne amplitudy temperatur powietrza, istnienie cienia opadowego, a tym samym niższa wysokość opadów w ciągu roku, dobre nasłonecznienie, duża ilość dni z ciszą, dość długi okres wegetacyjny – do 210 dni, obecność niekorzystnych zjawisk pogodowych jakimi są zastoiska chłodnego powietrza oraz silne wiatry fenowe).

Strefy pogórzy, będące integralną pod względem geograficznym częścią Karpat, mają charakter spłaszczonych garbów o zaokrąglonych wypukło – wklęsłych stokach z na ogół płaskodennymi dolinami. Rzędne wysokościowe tej strefy zawarte są pomiędzy 350 – 500 m n.p.m., a deniwelacje nie przekraczają 120 – 200 m. Pogórza w sposób naturalny oddzielają obszary o typowo górskim charakterze od pasa Kotlin Podkarpackich. Stanowią obszar buforowy, w którym wszystkie elementy środowiska przyrodniczego ulegają naturalnym i uporządkowanym przeobrażeniom.

Beskid Sądecki jest jednym z ogniw (o dł. ok. 40 km) rozciągających się równoleżnikowo Beskidów Zachodnich (dł. ok. 200 km). Na wschodzie zaczyna się od Doliny Dunajca i ciągnie się po dolinę Białej Dunajcowej oraz Przełęcz Tylicka (688 m). Przełom Popradu dzieli go na dwie części: pasmo Radziejowej (1265 m) na zachodzie i pasmo Jaworzyny (1116 m) na wschodzie. Rozległe pasma Beskidu Sądeckiego cechuje wysoka lesistość oraz bogactwo fauny. W paśmie Jaworzyny znaczne powierzchnie porasta buk, podczas gdy w paśmie Radziejowej przeważają drzewa iglaste (jodła i świerk). Na szczególną uwagę zasługują przełomy Dunajca i Popradu, które uważa się za antecendentne (przetrwale) związane z potomnym, górnomiocennym wypiętrzeniem wału Beskidów. Dolina Popradu pomiędzy Piwniczna a Muszyna tworzy meandry wgłębione.

Obszar gminy usytuowany jest w obrębie głównej jednostki strukturalnej Karpat, tzw. Fliszowych Karpat Zewnętrznych. W obrębie ich wyróżniono kilka jednostek strukturalnych (płaszczowin) przesuniętych z południa na północ w okresie fałdowań. Gmina Stary Sącz leży w obrębie płaszczowiny magurskiej, spośród której wyróżnia się strefę sądecką. Północny brzeg płaszczowiny magurskiej jest silnie rozczłonkowany

i występują półwyspy tektoniczne. Jej wewnętrzna budowa jest wyraźnie zróżnicowana. W części południowej, w strefie występowania margli śląskich, części antyklinalne fałdów są złuszkowane i obalone ku północy. Część brzeżna jest silnie wypiętrzona, zbudowana głównie z warstw inoceramowych, a w strefach osiowych niektórych fałdów pojawiają się okna tektoniczne, w których występuje jednostka niższa, stanowiąca zachodnie przedłużenie jednostki dukielskiej [Program Ochrony Środowiska, 2004].

2.3 Warunki klimatyczne

Ważną cechą prawidłowego rozkładu czasoprzestrzennego elementu klimatu na omawianym terenie jest położenie grup górskich w stosunku do napływu mas powietrza, charakter rzeźby terenu i ich ekspozycja. Obszar gminy Stary Sącz leży w obrębie dwóch pięter klimatycznych, tj. w obrębie klimatu umiarkowanego ciepłego ze średnią temperaturą roczną 6 – 8 °C z roczną sumą opadów atmosferycznych 800 - 1000 mm/rok oraz klimatu umiarkowanego chłodnego o średniej temperaturze 4 – 6 °C i opadzie rocznym 1000 - 1400 mm. Typy pogody na omawianym obszarze związane są z zaleganiem najczęściej mas powietrza pochodzenia polarno – morskiego. Rzadziej zalegają masy powietrza arktycznego.

W ciągu okresu rocznego udział poszczególnych mas powietrza przedstawia się następująco:

- powietrze arktyczne - 7,0%,
- powietrze polarno - kontynentalne - 24,9%,
- powietrze polarno - morskie — świeże - 28,4%,
- powietrze polarno - morskie — stare - 31,8%,
- powietrze zwrotnikowe - 7,9%.

Polarno – morska masa powietrza powoduje: w chłodnej porze roku ocieplenie, odwilże, wzrost zachmurzenia i opady atmosferyczne, latem - spadek temperatury powietrza, wzrost zachmurzenia oraz przelotne opady atmosferyczne.

W przebiegu rocznym — w ciepłej porze roku przeważają fronty chłodne, w chłodnej — ciepłe. Natężenie częstości występowania frontów chłodnych w ciepłej porze roku zbiega się z nasileniem występowania silnych opadów atmosferycznych i burz. Maksimum występowania burz i opadów o dużym natężeniu oraz napływ powietrza polarno – morskiego i frontów chłodnych występują w lipcu.

Średnie roczne temperatury powietrza układają się równoleżnikowo, od wartości

najniższych w części południowej — górskiej do wartości najwyższych w części północnej. Rozpiętość średnich rocznych temperatur powietrza wynosi 2,40 °C. W ciągu doby średnie wartości temperatury powietrza układają się w ten sposób, że największe zróżnicowanie przypada na godziny nocne, najmniejsze natomiast występuje podczas dnia.

Powyższy rozkład wiąże się z faktem, że dzienne nasłonecznienie zmniejsza kontrasty termiczne związane z rzeźbą regionu, gdy natomiast nocne wypromieniowanie podłoża i spływ chodnego powietrza do obniżen terenowych potęguje zróżnicowanie termiczne regionu. Z przebiegu różnych temperatur ekstremalnych wynika, że najwyższe temperatury występują w lipcu i sierpniu, najniższe w styczniu i lutym. Wiosna rozpoczyna się w dolinach 11 do 15 dni wcześniej niż w szczytowych partiach gór. Pokrywa śnieżna ustala się przeciętnie w drugiej połowie listopada, a zanika pod koniec marca lub na początku kwietnia. Maksymalna wysokość pokrywy śnieżnej występuje przeważnie w lutym lub marcu, najmniejsza w kwietniu i listopadzie. Liczba dni z pokrywą śnieżną waha się od 113 do 125.

Okres bezprzymrozkowy na terenie gminy waha się od 160 na południowym wschodzie gminy do 175 dni w części zachodniej. Izolinie mają przebieg południkowy. Podobnie do rozkładu przestrzennego okresu bezprzymrozkowego układają się daty pierwszego i ostatniego dnia przymrozkowego. Pierwsze przymrozki pojawiają się (średnio) 5.X. po zachodzie. Ostatnie przymrozki występują pomiędzy 25. IV do 5.V.

Problem inwersji temperatury powietrza na omawianym obszarze jest istotny z uwagi na częstotliwość występowania zjawiska i znaczne skutki gospodarcze. W przebiegu rocznym inwersje względne najczęściej występują zimą, najrzadziej latem. W ciągu lata rozwija się cyrkulacja utrudniająca tworzenie się inwersji i utrzymywanie przez dłuższy czas. Inwersje temperatury powietrza utrudniają pionową wymianę, są zatem warstwami hamującymi rozprzestrzenianie się i rozcieńczanie zanieczyszczeń w dolnej troposferze.

Roczna suma opadów waha się od 750 mm do 800 mm w osłoniętych dolinach, natomiast w partiach przyszczytowych wynosi ok. 1000 mm. Najbardziej deszczowym miesiącem jest lipiec, najmniej opadów przypada na okres zimy. Roczne zachmurzenie kształtuje się na poziomie około 50%, co w olbrzymim stopniu ma decydujący wpływ na temperaturę, wilgotność i opady. Uciążliwości i gospodarcze skutki dużych opadów atmosferycznych w postaci ciekłej i stałej są związane w tym regionie z występowaniem określonych mas powietrza, wpływem i frontami atmosferycznymi. Brak zróżnicowania sum opadów w zależności od wysokości nad poziom morza wskazuje na ulewny charakter wywołany najczęściej sytuacją burzowa. Burze najczęściej występują w ciepłej porze roku,

od kwietnia do września, a sporadycznie pojawiają się w marcu i październiku. Długość burz wskazuje na najczęstsze pojawianie się burz jednodniowych, burze występujące przez dwa dni stanowią ok. 50% dni burzowych, a burze występujące przez kolejne trzy dni stanowią ok. 10% ogólnej liczby burz.

Gmina Stary Sącz charakteryzuje się specyficznym mikroklimatem. Ukształtowanie terenu powoduje lokalne spadki temperatury szczególnie w okresie zimowym oraz wzrost wilgotności powietrza. Na otwartych polnych terenach okresowo występują bardzo silne, porywiste wiatry stwarzając niekorzystne warunki aerosanitarne. Na terenie miasta Stary Sącz, z uwagi, że jest ono niewielkie, nie zachodzą widoczne zmiany klimatyczne. Występujące tu źródła niskiej emisji mogą powodować wzrost temperatur, szczególnie w okresie zimowym oraz zwiększoną ilość mgieł ze względu na wzrost zanieczyszczenia powietrza na skutek niskiej emisji.

Układ doliny wyznacza główne kierunki wiatrów południowych. Większość z nich należy do ciepłych wiatrów typu fenowego, występujących najczęściej w okresie zimy i wiosny. Lokalną odmianą tego typu wiatru jest wiejący doliną Popradu wiatr ryterski. Wiatry te występują podczas napływu powietrza zwrotnikowego z południa Europy [Program Ochrony Środowiska, 2004].

2.4 Stosunki wodne

Pod względem hydrograficznym obszar gminy zalicza się do rzek i potoków Karpackich, których zasoby wodne są znacznie i nierównomiernie rozłożone w czasie i przestrzeni. Charakteryzuje je mała bezwładność hydrologiczna (częste zmiany stanów wody nawet w ciągu dnia), znaczny potencjał powodziowy oraz znaczne procesy erozyjne koryt, brzegów i dna rzeczne. Obszar gminy należy do zlewni rzeki Dunajec i Poprad.

Zlewnia rzeki Dunajec to obszar, który ze względu na znaczne wyniesienie nad poziom morza charakteryzuje się wysokimi opadami, występowaniem letnich deszczy nawałnych oraz wysoka alimentacja roztopowa w sezonie wiosennym. Obejmuje on polskie Tatry, Podhale, Spisz, Pieniny, częściowo Gorce oraz Beskid Wyspowy. Rzeka Dunajec, mająca swoje źródła w Tatrach, posiada typowy górski reżim hydrologiczny. W odcinkach przełomowych występują zjawiska silnej erozji, zarówno bocznej, jak i dennej, natomiast na odcinkach o mniejszym spadku (np. w obrębie kotlin), dochodzi do akumulacji naniesionego materiału. Naturalnymi dla takiej rzeki jest: występowanie kamieńców, teras zalewowych, nadzalewowych, obecność lasów łęgowych, zmiana nurtu

rzeki w obrębie koryta, zmiany położenia łat żwirowych oraz podcinanie brzegów.

Dunajec, jako niebezpieczna, rzeka wymaga rozsądnego ujarzmienia. Dlatego ogromne znaczenie retencyjne i przeciwpowodziowe dla całego obszaru zlewniowego mają sztuczne zbiorniki. Ich podstawowym zadaniem jest retencja wody oraz obniżanie wysokości kulminacyjnej fali powodziowej. Realizacja programu ochrony zlewni zespołu Zbiorników Wodnych Czorsztyn – Niedzica – Sromowce Wyżne, doprowadziła do poprawy jakości wód w Dunajcu. Natomiast od prawidłowej gospodarki wodno – ściekowej na obszarach leżących poniżej zbiornika (w tym także gminy Stary Sącz) zależeć będzie dalsza poprawa jakości tych wód.

Potok Moszczenicki to prawobrzeżny dopływ Dunajca o długości 10,5 km przepływający przez Stary Sącz. Na stan czystości jego wód wpływ mają ścieki o charakterze socjalno – bytowym.

Zlewnia rzeki Poprad jest naturalną częścią zlewni Dunajca. Rzeka bierze swój początek na Słowacji na wysokości 1960 m n.p.m. Poprad odwadnia południowe stoki Tatr Bielskich, Magurę Spiską, Góry Lewockie (z terenu Słowacji), oraz Beskid Sadecki (z terenu Polski). Ma, podobnie jak Dunajec, górski reżim hydrologiczny. Gwałtowne wezbrania wód są możliwe nawet wtedy, gdy po stronie polskiej opady nie występują.

Południowa część gminy Stary Sącz znajduje się w obrębie karpackiej strefy źródłkowo – alimentacyjnej, odznaczającej się wysokim potencjałem hydrologicznym. Ta rozległa strefa obejmuje obszary charakteryzujące się występowaniem dużej ilości źródeł, gęstą siecią rzeczną, wysokimi wskaźnikami wielkości odpływu powierzchniowego.

Reżim hydrologiczny wyżej wymienionych rzek określany jest jako reżim nie wyrównany z wezbraniem wiosennymi, letnimi i zimowymi oraz z deszczowo – gruntowo – śnieżnym zasilaniem. Wybitnie nie wyrównany odpływ w cyklu rocznym i wieloletnim, długotrwałe okresy niskich przepływów i wysokie wezbrania powodują, że wykorzystanie wód tych rzek jest dość trudne. Rozwój gospodarczy regionu związany jest z faktem, że wzrost zapotrzebowania na wodę spowoduje konieczność regulacji odpływu rzeczno – przez budowę zbiorników.

Współcześnie głównym źródłem zaopatrzenia ludności w wodę są studnie gospodarcze eksploatujące wody gruntowe. Zasobność wód gruntowych jest mała, a ich występowanie związane jest z utworami czwartorzędowymi i gruboławicowymi piaskowcami fliszu karpackiego. Mała miąższość poziomów wodonośnych, złożona fałdowa budowa geologiczna i rzeźba terenu powodują, że obserwuje się na obszarze

gminy obfitość przejawów występowania wód gruntowych i młak na zboczach, podmokłości i okresowych źródełek. Jest to obfitość pozorna, najczęściej zbiorniki wód podziemnych w wierzchowinowych i zboczowych położeniach nie zaspokajają potrzeb pojedynczych gospodarstw rolnych. Wody gruntowe są związane z opadami atmosferycznymi.

Zagrożenie powodziowe dla obszaru Miasta i Gminy Stary Sącz stwarzają następujące rzeki i potoki przepływające przez teren gminy: rzeka Poprad, rzeka Dunajec, potok Przysietnica, potok Moszczeniczanka, potok Jaworzyna, potok Goliszowianka, potok Kadecki i potok Żeliźnikowski. Największe zagrożenie powodziowe dla gminy występuje w takich rejonach jak: Stary Sącz, Barcice, Gołkowice, Mostki, Myślec.

Dla przeciwdziałania powstawania zagrożeń powodziowych należy dążyć do powstania regionalnego systemu małej retencji wodnej z poszanowaniem warunków ekologicznych oraz prowadzić prace związane z regulacją rzek i potoków. W najbliższych latach w przedsięwzięciach planowanych do realizacji ujęto budowę zbiornika małej retencji w Skrudzinie [Program Ochrony Środowiska, 2004].

2.5 Gleby

Gleby i ich przestrzenne zróżnicowanie są ściśle powiązane z rzeźbą i podłożem geologicznym oraz z warunkami klimatycznymi i roślinnymi, a niekiedy także z gospodarczą działalnością człowieka.

Powstanie określonego typu gleb jest wynikiem zależności pomiędzy podłożem (litologia), klimatem, rzeźbą terenu i szatą roślinną. Na fliszowym podłożu zbudowanym ze skał o różnorodnej zasobności w składniki pokarmowe powstają gleby o odmiennych właściwościach, tworząc typowe dla obszarów górskich mozaiki glebowe. W kształtowanie pokrywy glebowej ingerują silnie (oprócz szaty roślinnej) czynniki lokalne, jak: wypływ wód gruntowych na stokach, nadmiar wód w dnach dolin, zubożenie profilu glebowego w najdrobniejsze frakcje w wyniku oddziaływania erozji wietrznej (na grzbietach) lub wodnej (na stokach). Działalność człowieka doprowadziła do prawie całkowitego przekształcenia gleb w dorzeczu Dunajca i Popradu, gdzie występowały dawniej wyłącznie gleby leśne, które po odlesieniu i wprowadzeniu gospodarki pastwiskowej lub uprawy roli zostały przekształcone i silnie zdegradowane. Zagospodarowanie terenu zaczynało się od najbardziej wartościowych pod względem glebowym obszarów gleb znajdujących się w korzystnym położeniu topograficznym. Wraz

ze wzrostem liczby ludności, a przy małej wydajności upraw sięgnięto do gleb mało wartościowych lub wręcz nieprzydatnych do uprawy. Proces odlesienia trwający setki lat w obrębie Pogórzy został zatrzymany w końcu XIX wieku po zagospodarowaniu prawie wszystkich gruntów możliwych do uprawy. Z uwagi na sposób wykorzystania gleb wyróżnia się trzy kategorie: gleby uprawne, gleby użytków zielonych i gleby leśne.

Gleby okolic Starego Sącza należą do gleb terenów górzystych, wytworzonych ze skał fliszowych. Wyróżnia się tu dwa gatunki gleb: gleby gliniaste płytkie (szkieletowe) i gleby gliniaste średnio głębokie. Najczęściej klasyfikują się one w IV i V klasie bonitacyjnej. Gleby szkieletowe zajmują szczytowe partie najwyższych wzniesień. Są to prawie wyłącznie gleby leśne w małym stopniu zmienione przez działalność człowieka. Odgrywają one ważną rolę hydrogeologiczną z uwagi na duże zdolności retencyjne. Gleby te mogą chwilowo zatrzymywać do 100 mm opadów, wydłużając w czasie dopływ wód do koryt cieków, zmniejszając w ten sposób gwałtowność wezbrań. Te same gleby użytkowane jako pastwiska mają minimalne znaczenie retencyjne. Gleby gliniaste średnio głębokie mają największe rozprzestrzenienie. Są to gleby kwaśne, średnio zasobne w próchnice, potas i magnez, a ubogie w przyswajalny fosfor. Dobra strukturalność i wodoodporność agregatów glebowych jest cechą korzystną w warunkach pól uprawnych z dużym zagrożeniem erozyjnym. W dnach dolin, zwłaszcza w dolinie Popradu i Dunajca dominują mady powstające z rzecznych aluwii, są to typowe mady górskie o małej miąższości profilu glebowego i dużym udziale żwirów. Mady zajęte są pod uprawę roli, a także zabudowę skoncentrowaną w dnach dolin. Ze względu na różnorodny skład mechaniczny oraz właściwości fizyczne gleby posiadają różną wartość rolniczą. Pod względem przydatności rolniczej określanej klasą bonitacyjną 2,98 % gleb gminy należy do klasy III, 62,4% gruntów położona jest na glebach klasy IV oraz blisko 23% należy do V i VI klasy [Program Ochrony Środowiska, 2004].

3. WARUNKI SPOŁECZNO – EKONOMICZNE

3.1 Ludność

Powierzchnia gminy Stary Sącz wynosi 102,4 km², według danych na dzień 31 grudnia 2008 roku zamieszkuje ją 22 465 osób. Liczbę ludności, z podziałem na ilość kobiet i mężczyzn w gminie Stary Sącz dokładniej obrazuje tabela 1.

Tab. 1. Liczba ludności w Mieście i Gminie Stary Sącz, stan na 31 grudnia 2008 r.

Rodzaj	Miasto			Gmina			Razem
	Ogółem	Mężczyzn	Kobiet	Ogółem	Mężczyzn	Kobiet	
Liczba ludności	8990	4355	4635	13475	6785	6690	22465
Urodzenia	99	50	49	172	95	77	271
Zgony	77	44	33	99	58	41	176
Przyrost naturalny	22	6	16	73	37	36	95

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z GUS

Najwięcej osób zamieszkuje miasto Stary Sącz - prawie 9 000 osób, natomiast obszar wiejski zamieszkuje 13 475 osób. Przyrost naturalny dla całej gminy Stary Sącz w roku 2008 wynosił 95 osób. Wpływ na liczbę ludności w gminie ma także migracja ludności, czyli przemieszczanie się ludności w celu zmiany miejsca pobytu. Liczbowe ujęcie tego zjawiska w gminie Stary Sącz przedstawia tabela 2.

Tab. 2. Migracja ludności w Mieście i Gminie Stary Sącz, stan na 31 grudnia 2008 r.

Rodzaj	Miasto			Gmina			Razem
	Ogółem	Mężczyzn	Kobiet	Ogółem	Mężczyzn	Kobiet	
Zameldowania w ruchu wewnętrznym	65	28	37	113	53	60	178
Zameldowania z zagranicy	4	2	2	4	2	2	8
Wymeldowania w ruchu wewnętrznym	87	42	45	87	32	55	174
Wymeldowania za granicę	12	7	5	4	0	4	16
Saldo migracji wewnętrznych	-22	-14	-8	26	21	5	4
Saldo migracji zewnętrznych	-8	-5	-3	0	2	-2	-8

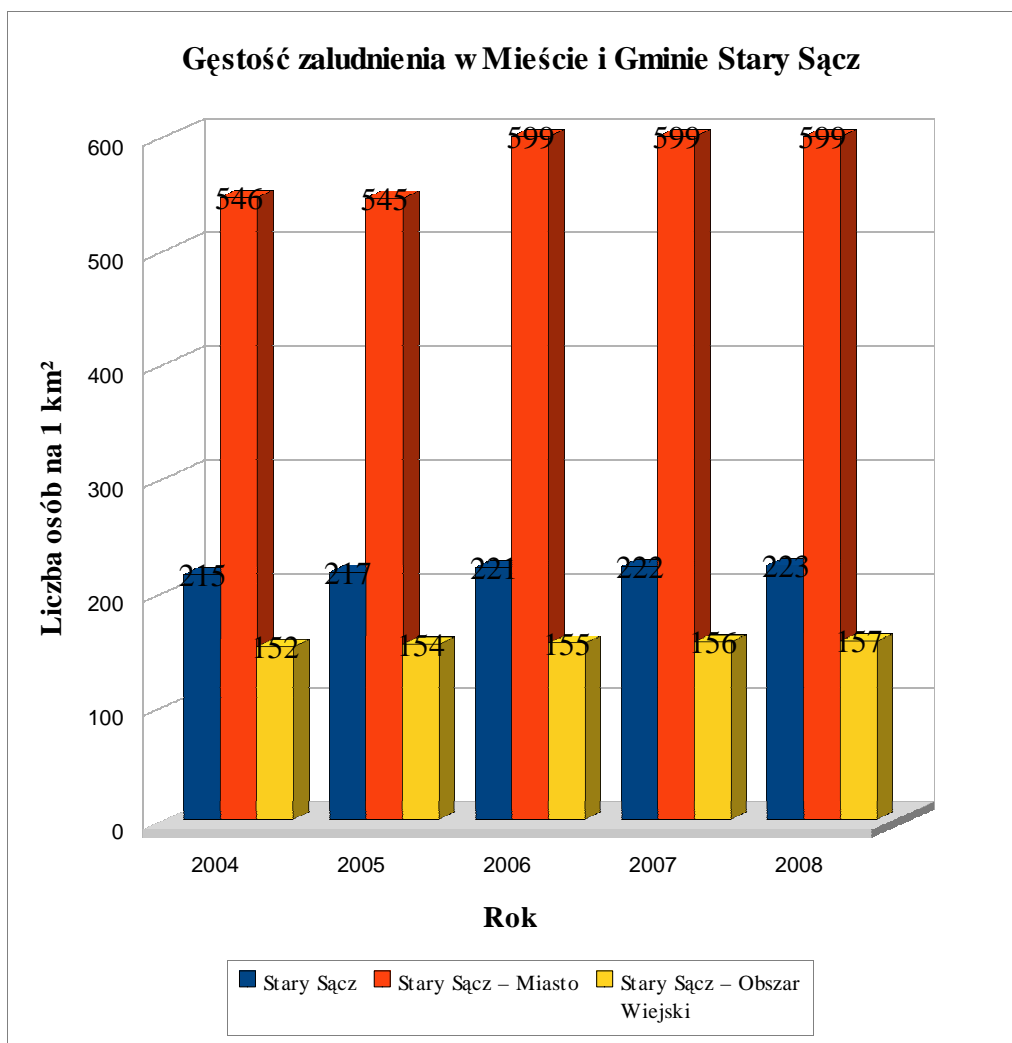
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z GUS

Ilość zameldowań w ruchu wewnętrznym w gminie utrzymuje się na takim samym poziomie, co ilość wymeldowań w ruchu wewnętrznym, wynoszą odpowiednio 178 i 174 osoby. Liczba wymeldowań za granicę jest dwa razy większa niż liczba zameldowań.

Saldo migracji wewnętrznych jest dodatnie i wynosi 4 osoby, natomiast saldo migracji zewnętrznych jest ujemne i wynosi - 8 osób. Możemy się domyślać, że przyczyną wymeldowań jest zmiana miejsca zamieszkania z powodu wstąpienia w związek małżeński, ale w większości przypadków zmiana miejsca zamieszkania wiąże się z poprawą warunków bytowych.

Wskaźnik gęstości zaludnienia w latach 2004 - 2008 na terenie gminy Stary Sącz przedstawia rycina 3.

Ryc. 3. Gęstość zaludnienia w Mieście i Gminie Stary Sącz w latach 2004 - 2008

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z GUS

Na podstawie danych, które zawiera rycina 3 można stwierdzić, że na terenie całej gminy gęstość zaludnienia stale wzrasta, wzrost ten widać także na obszarach wiejskich, natomiast w mieście Stary Sącz od ostatnich trzech lat utrzymuje się on na tym samym poziomie i wynosi 599 osób/km².

Strukturę ludności ze względu na płeć i wiek przedstawia tabela 3.

Tab. 3. Ludność według płci i wieku w Mieście i Gminie, stan na 31 grudnia 2008 r.

Wiek	Miasto			Gmina			Razem
	Ogółem	Mężczyzn	Kobiet	Ogółem	Mężczyzn	Kobiet	
Stary Sącz	8990	4355	4635	13475	6785	6690	22465
0 – 4 (2008-2004)	428	226	202	912	472	440	1340
5 – 9 (2003-1999)	484	234	250	961	498	463	1445
10 – 14 (1998-1994)	619	330	289	1068	576	492	1687
15 – 19 (1993-1989)	780	403	377	1267	647	620	2047
20 – 24 (1988-1984)	806	391	415	1221	611	610	2027
25 – 29 (1983-1979)	764	412	352	1070	554	516	1834
30 – 34 (1978-1974)	694	349	345	958	502	456	1652
35 – 39 (1973-1969)	585	291	294	938	466	472	1523
40 – 44 (1968-1964)	568	264	304	969	476	493	1537
45 – 49 (1963-1959)	613	311	302	989	545	444	1602
50 – 54 (1958-1954)	622	287	335	744	397	347	1366
55 – 59 (1953-1949)	576	274	302	584	300	284	1160
60 – 64 (1948-1944)	425	208	217	459	212	247	884
65 i więcej lat	1026	375	651	1335	529	806	2361

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z GUS

W Mieście i Gminie Stary Sącz najwięcej osób jest w przedziale wiekowym 15 – 19 lat, tj. 2047 osób, z czego w mieście jest ich 780, a na obszarach wiejskich 1267. Liczną grupę stanowią także osoby w wieku 20 – 24 lata, których na obszarze Miasta i Gminy jest 2027 osób, z czego w mieście jest ich 806, a na obszarze wiejskim 1221. Osób w wieku powyżej 65 lat jest ogółem 2361, w mieście Stary Sącz jest ich 1026 osób, a na terenach wiejskich 1335. Najmniej osób jest w przedziale 60 – 64 lat, tj. 884 osoby, gdzie liczba osób w mieście to 425, a na wsi 459. Najmniej liczną grupę stanowią także osoby w wieku 55 – 59 lat, czyli 1160 osób. W pozostałych grupach wiekowych liczba osób utrzymuje się na porównywalnym poziomie. Liczbę ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym przedstawia tabela 4.

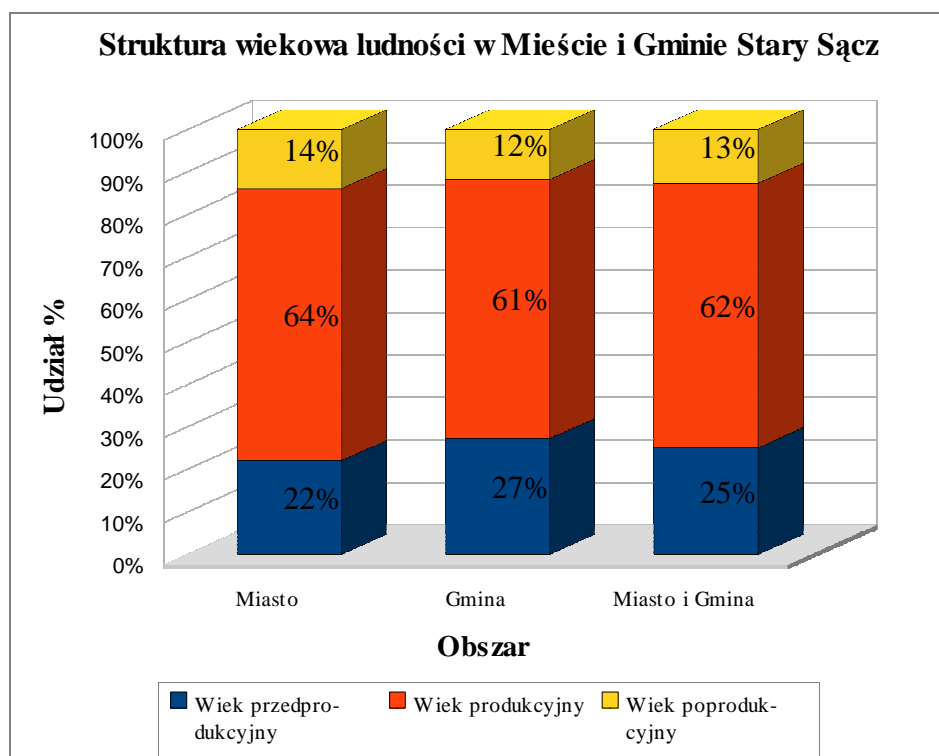
Tab. 4. Struktura wiekowa ludności w gminie Stary Sącz, stan na 31 grudnia 2008 r.

Wiek	Miasto			Gmina		
	Ogółem	Mężczyzn	Kobiet	Ogółem	Mężczyzn	Kobiet
Wiek przedprodukcyjny	1995	1016	979	3685	1925	1760
Wiek produkcyjny	5752	2964	2788	8208	4331	3877
Wiek prod.-mobilny 18 - 44	3516	1884	1632	5426	2877	2555
Wiek prod.-niemobilny	2236	1080	1156	2776	1454	1322
Wiek poprodukcyjny	1243	375	868	1582	529	1053

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z GUS

Struktura wiekowa ludności gminy Stary Sącz cechuje się dużą liczbą mieszkańców w wieku produkcyjnym, liczba ta wynosi 8208 na obszarach wiejskich i 5752 w mieście. Z czego najwięcej osób jest w wieku mobilnym, tj. w mieście jest 3516 osób, a na wsi 5426. Odsetek mieszkańców w wieku produkcyjnym na całym obszarze Miasta i Gminy wynosi 62%. Najmniej osób jest w wieku poprodukcyjnym, tj. 1243 osób w mieście i 1582 na terenie wsi. Odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym przedstawia rycina 4.

Ryc. 4. Struktura wiekowa ludności w gminie Stary Sącz, stan na 31 grudnia 2008 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z GUS

3.2 Bezrobocie

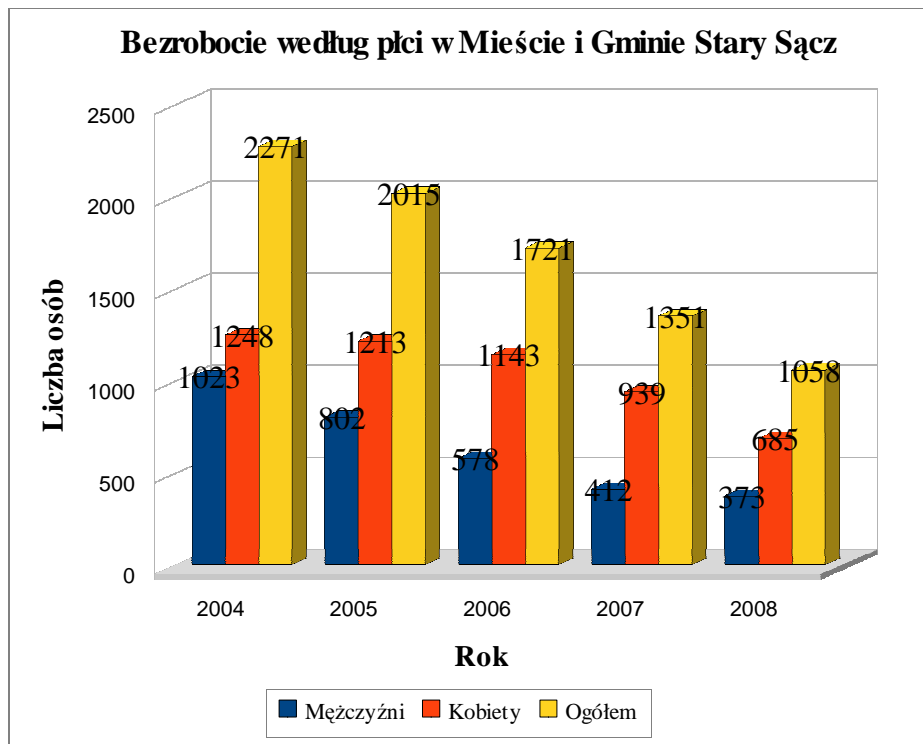
Bezrobocie w gminie Stary Sącz, należącej do powiatu nowosądeckiego jest najmniejsze, na tle innych gmin tego powiatu i wynosi na dzień 31 grudnia 2008 roku 1058 osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy, z czego 685 to kobiety, a 373 to mężczyźni. Strukturę bezrobocia według płci w Gminie Stary Sącz przedstawia tabela 5 oraz rycina 5.

Tab. 5. Struktura bezrobocia według płci w gminie Stary Sącz w latach 2004 - 2008

Rok	Bezrobotni w Mieście i Gminie Stary Sącz		
	Mężczyzn	Kobiet	Ogółem
2004	1023	1248	2271
2005	802	1213	2015
2006	578	1143	1721
2007	412	939	1351
2008	373	685	1058

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z GUS

Ryc. 5. Struktura bezrobocia według płci w gminie Stary Sącz w latach 2004 - 2008

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z GUS

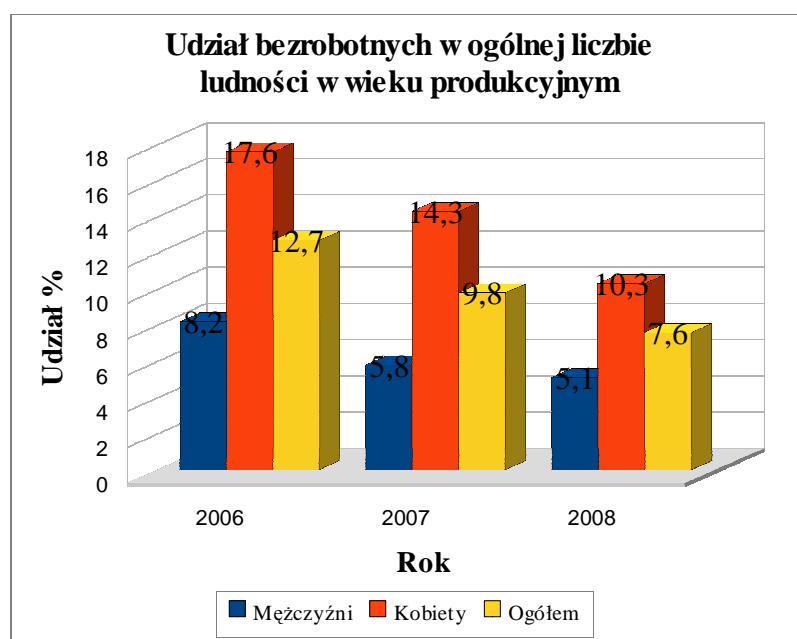
Na podstawie powyższych danych zawartych w tabeli 5 stwierdzić można, że większą grupę bezrobotnych stanowią kobiety, szczególnie w ostatnich trzech latach, jest ich o około 50% więcej niż mężczyzn. W ciągu ostatnich kilku lat następuje sukcesywny spadek liczby bezrobotnych, zarówno mężczyzn jak i kobiet. Udział bezrobotnym w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym przedstawia tabela 6 i rycina 6.

Tab. 6. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Stary Sącz

Rok	Udział bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym		
	Mężczyzn	Kobiet	Ogółem
2006	8,2	17,6	12,7
2007	5,8	14,3	9,8
2008	5,1	10,3	7,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z GUS

Ryc. 6. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z GUS

Udział bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności w gminie Stary Sącz na koniec 2008 roku wynosił 7,6%, z czego kobiety stanowiły 10,3%, a mężczyźni 5,1%. Udział ten z roku na rok jest korzystniejszy i spada średnio o 3,8%.

3.3 Infrastruktura

Pojęcie infrastruktury nie jest jednoznaczne. W niniejszej pracy przyjęto, że infrastruktura jest to zbiór urządzeń i instalacji użytku publicznego niezbędnych do zapewnienia należytego funkcjonowania gospodarki narodowej i życia społeczeństwa.

Dwa podstawowe rodzaje infrastruktury to: społeczna i ekonomiczna, nazywana również techniczno – ekonomiczną, techniczną lub gospodarczą. Infrastruktura techniczna traktowana jest jako zbiór urządzeń technicznych użytku publicznego, będących wytworem ludzi, odpowiednio zorganizowanych w systemy, których efekty użytkowe mają istotne znaczenie dla funkcjonowania gospodarki i bytowania ludzi [Krakowiak – Bał A., 2004].

Szczególne znaczenie przypisuje się infrastrukturze technicznej na terenach górskich, gdyż:

- zmienia tradycyjnie wykształcone funkcje związane z produkcją rolną,
- zwiększa możliwość rozwoju społeczno – gospodarczego przez stworzenie warunków do wypoczynku czynnego i biernego,
- chroni środowisko przyrodnicze i zabezpiecza je przed degradacją,
- dodatkowo wpływa na przywracanie oraz zachowanie naturalnego krajobrazu [Morzyniec W., 2000].

3.3.1 Gospodarka wodno – ściekowa

Gmina Stary Sącz położona jest w obszarach szczególnie cennych przyrodniczo i w obszarach wymagających szczególnego traktowania gospodarki wodnej. Gospodarka wodno – ściekowa gminy jest nieuregulowana, brak kompleksowych rozwiązań w zakresie sieci wodno - kanalizacyjnych, odprowadzania i oczyszczania ścieków. Według danych z gminy w roku 2005 ogólna długość sieci wodociągowej w gminie wynosiła 98,7 km, z której korzysta około 81,7% mieszkańców gminy. W rozbiciu na miasto i tereny wiejski przedstawia się następująco:

- na terenie miasta Stary Sącz – 20,5 km,
- na terenach wiejskich gminy – 78,2 km.

Wodociągi na terenie miasta stanowią element sieci wodociągowej miasta Nowy Sącz i są administrowane przez „Sądeckie Wodociągi”. Zaopatrzenie mieszkańców gminy

w wodę odbywa się przy wykorzystaniu ujęć powierzchniowych oraz studni kopanych i wierconych o głębokości od 30 - 50 m.

- ujęcie wody powierzchniowe na rzece Dunajec i podziemne (8 studni) w Starym Sączu,
- ujęcie powierzchniowe na potoku Jaworzynka w Gaboniu (8+250km) o wydajności 406 m³/d,
- ujęcie podziemne w Gołkowicach Górnych (3 studnie) o łącznej wydajności 480 m³/d,
- ujęcie podziemne w Mostkach, studnia o wydajności 201,6 m³/d,
- ujęcie podziemne w Barcicach (4 studnie) o łącznej wydajności 948 m³/d.

Woda ujmowana z ujęcia powierzchniowego na potoku Jaworzynka w Gaboniu oraz z ujęć podziemnych w Gołkowicach Górnych i Barcicach nie podlega uzdatnianiu, za wyjątkiem dezynfekcji podchlorynem sodu, natomiast woda z ujęcia powierzchniowego na rzece Dunajec i podziemnych studni zasilająca wodociąg sieciowy poddawana jest procesom koagulacji, filtracji i dezynfekcji chlorem gazowym. Pozostali mieszkańcy korzystają z indywidualnych lub zbiorowych ujęć wodnych w postaci studni przydomowych bądź też studni znajdujących się w pobliżu lokalnych źródeł i cieków.

Na terenie gminy obecny stan gospodarki ściekowej nie jest zadowalający. Ogólna długość sieci kanalizacyjnej w gminie w roku 2003 wynosiła 11,8 km. Sieć kanalizacyjna posiada tylko niewielką część miasta Stary Sącz. Teren miasta Stary Sącz obsługiwany jest przez trzy oczyszczalnie mechaniczno – biologiczne. Tereny wiejskie gminy nie są skanalizowane. Jedynie w Moszczenicy Wyżnej działa 40 indywidualnych oczyszczalni ścieków, do których podłączonych jest 41 mieszkań [Program Ochrony Środowiska, 2004].

3.3.2 Gospodarka odpadami

Powstające na obszarze objętym opracowaniem odpady stałe wywożone są na gminne wysypisko w Starym Sączu, zlokalizowane w terenie pomiędzy obwodnicą miasta a rzeką Poprad, w ostatnim czasie gruntownie zmodernizowane, spełniające wszelkie wymagane kryteria. W gminie Stary Sącz prowadzona jest segregacja odpadów.

3.3.3 Sieć gazowa i ciepłownicza

Sieć gazowa doprowadzona jest do wszystkich miejscowości w gminie. Do sieci gazowej przyłączonych jest 73% budynków. Jediną miejscowością nie posiadającą gazu przewodowego jest Wola Krogulecka. Gaz wykorzystywany jest głównie do celów

bytowych. Ocenia się, że z uwagi na wysokie ceny gazu, zużycie jego dla celów grzewczych jest niewielkie. Gaz ziemny jest dostarczany gazociągiem wysokoprężnym Warzyce – Jasło – Gorlice – Grybów– Nowy Sącz, poprzez stacje redukcyjno – pomiarowe zlokalizowane na obszarze miasta Nowy Sącz i Stary Sącz.

Na obszarze gminy brak jest centralnych systemów ciepłowniczych, a obiekty ogrzewane są z własnych, indywidualnych kotłowni opalanych gazem i węglem. Od lat na obszarze objętym opracowaniem w kolejnych edycjach planów miejscowych przewidywana jest realizacja gazociągu wysokoprężnego prowadzącego w kierunku Rytra.

3.3.4 Zaopatrzenie w energię elektryczną

Cały obszar gminy jest zelektryfikowany. Energia elektryczna dosyłana jest od strony stacji GPZ 110/30/15 KV „Biegonice”, „Stary Sącz” i „Piwniczna” zlokalizowanych na obszarze tych miast, siecią średnich napięć 30 KV i 15 KV w wykonaniu napowietrznym. Bezpośrednio do odbiorców energia dostarczana jest napowietrzną siecią niskich napięć, poprzez stacje TRAFO – ŚN/NN. Przez teren objęty opracowaniem przebiega linia 110 KV, dla której obowiązuje strefa ochronna 14,5 m od osi, określona w przepisach odrębnych [MPZP, 2008].

3.3.5 Łączność

Łączność telefoniczną na obszarze objętym opracowaniem zapewnia cyfrowa centrala telefoniczna w Starym Sączu, połączona z nadrzędną centralą cyfrową w Nowym Sączu oraz operatorzy telefonii komórkowej i bezprzewodowej. Łączność radiowo – telewizyjna zapewniona jest przez Telewizyjną Stację Przemienниковą i Stację Linii Radiowych zlokalizowanych na Przehybie [MPZP, 2008].

3.3.6 Sieć komunikacyjna

3.3.6.1 Drogi

Sieć drogowa na terenie gminy Stary Sącz stanowią:

- Droga krajowa – o długości 7,7 km,
- Droga wojewódzka – o długości 7,6 km,

- Drogi powiatowe – o długości 28,4 km,
- Drogi gminne – o długości 280,0 km .

Przez obszar gminy przebiegają:

jedna droga krajowa:

Nr 87 Nowy Sącz – Piwniczna – granica państwa (przejście graniczne z Republiką Słowacką),

jedna droga wojewódzka:

Nr 969 Myślec – Stary Sącz – Zabrzeż – Krościenko – Nowy Targ,

siedem dróg powiatowych:

Nr 25344 Nawojowa – Łazy Biegonickie,

Nr 25345 Nowy Sącz – Myślec,

Nr 25346 Barcice – Wola Krogulecka,

Nr 25349 Barcice – Przysietnica,

Nr 25350 Stary Sącz – Moszczenica,

Nr 25351 Gołkowice – Gaboń,

Nr 25352 Gołkowice – Opalana.

Drogi układu podstawowego posiadają parametry III, IV, i V klasy technicznej. Układ uzupełniający, a więc drogi powiatowe i gminne w większości posiadają nawierzchnię asfaltową lub twardą ulepszoną. Na wymienionych drogach odbywa się ruch pojazdów samochodowych o zróżnicowanym natężeniu. Największe natężenie ruchu występuje na drodze krajowej nr 87 prowadzącej do przejścia granicznego oraz na drodze wojewódzkiej nr 969. Najmniejszym natężeniem ruchu charakteryzują się drogi gminne.

Sieć komunikacyjna w obrębie gminy, głównie pomiędzy poszczególnymi miejscowościami należy uznać jako zadowalającą. Przebieg dróg przez obszar gminy Stary Sącz pozwala na dogodne powiązania komunikacyjne z miejscowościami położonymi przy tych trasach, głównie w kierunku południowym z uzdrowiskami leżącymi w dolinie Popradu, a przez drogowe przejście graniczne w Piwnicznej również ze Słowacją. Jest to nieodzowny element zaplecza związanego z rozwijającą się na tym terenie rekreacją i krajoznawstwem.

W ostatnim roku zrealizowana została budowa obwodnicy Starego Sącza jako połączenia drogi krajowej nr 87 z drogą powiatową Chełmiec – Gołkowice. Przedsięwzięcie to jest częścią budowy nowego układu obwodnicowego Nowego i Starego Sącza, w którym obok opisywanego przedsięwzięcia znajdzie się droga prowadzona lewym brzegiem Dunajca od mostu (w ciągu drogi krajowej nr 75) w miejscowości Kurów

przez Chełmiec, Podegrodzie do skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 969 w Gołkowicach. W przebiegu projektowanej drogi przewiduje się budowę:

- mostów – na potoku Gostwickim i Dunajcu,
- wiaduktu nad linia kolejowa Stary – Nowy Sącz,
- skrzyżowania łączących projektowaną drogę z drogami: powiatową i krajową oraz skrzyżowania obsługującego drogi serwisowe i dojazdowe do ośrodka rekreacyjnego w Starym Sączu.

W wyniku realizacji przedsięwzięcia wystąpią, ze względu na ukształtowanie terenu i warunki techniczne, które musi spełniać droga, jak i konieczność budowy obiektów mostowych, zmiany ukształtowania powierzchni ziemi. Dla ich ograniczenia zaproponowano wprowadzenie nasadzeń o funkcji krajobrazowej. Po oddaniu drogi do eksploatacji nie należy się spodziewać istotnych zagrożeń dla środowiska, w szczególności przy zastosowaniu właściwych rozwiązań projektowych i zabezpieczających środowisko (urządzenia ochrony wód, utrwalenie skarp nasypów). Istotne zmiany warunków środowiska nastąpią w związku z oddziaływaniami ruchu w perspektywie eksploatacji drogi. Będą się wiązały z emisją zanieczyszczeń powietrza i propagacją hałasu. Jako rozwiązania zabezpieczające otoczenie drogi przed tymi oddziaływaniami zaproponowano wprowadzenie zieleni izolacyjnej w pasie drogowym oraz wykonanie zabezpieczeń przed hałasem [Program Ochrony Środowiska, 2004].

3.3.6.2 Koleje

Niewielką rolę dla komunikacji miejscowej odgrywa kolej. Jest ona jednak ważna z uwagi na połączenia w skali ponad lokalnej. Powiązania zewnętrzne zapewnia przebiegająca przez obszar gminy linia kolejowa Tarnów – Nowy Sącz – Muszyna – granica państwa, prowadząca ruch międzynarodowy z północy Polski przez kolejowe przejście graniczne w Leluchowie na południe Europy. Kolejowe połączenie posiada też Stary Sącz z Krynicią. W ostatnich dziesięciu latach wielkość przewozów kolejowych, zarówno pasażerskich jak i towarowych, zmniejszyła się niemal o połowę.

Podstawowym środkiem transportu pasażerskiego jest komunikacja autobusowa. Obsługę w tym zakresie zapewnia oddział PKS w Nowym Sączu oraz Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne w Nowym Sączu. Mniejsze znaczenie w obsłudze lokalnego transportu pasażerskiego posiada transport kolejowy [Program Ochrony Środowiska, 2004].

4. CHARAKTERYSTYKA ROLNICTWA

Podział i wykorzystanie przestrzeni rolniczej zgodnie z jej przyrodniczymi właściwościami, predysponującymi do określonego sposobu użytkowania, stanowi jeden z zasadniczych warunków zaspokajania wzrastających stale potrzeb żywnościowych.

Stałe zmniejszanie się arealów gruntów rolnych i leśnych wskutek industrializacji, urbanizacji, rozwoju komunikacji itp. wraz z dynamicznym rozwojem demograficznym zmuszają do racjonalnej gospodarki ziemią. Gospodarka przestrzeni w rolnictwie ma spełniać generalnie zadanie zaspokajania biologicznych (żywnościowych) potrzeb człowieka na drodze racjonalnej organizacji i wykorzystania rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Głównym jej zadaniem jest podział przestrzeni rolniczej na części i przypisywanie tym częściom określonych funkcji, które składają się na osiągnięcie zakładanych celów oraz wykorzystanie tej przestrzeni zgodnie z naturalnymi cechami predysponującymi poszczególne obszary do określonego sposobu użytkowania z uwzględnieniem zasad ochrony środowiska [Koreleski K. 1993].

Każdy zagospodarowany obszar ziemski pokryty jest różnorodnymi obiektami gruntowymi i obiektami budowlanymi, które tworzą określone struktury. Obiekty gruntowe wraz z siecią wyznaczających je granic stanowią strukturę podziału gruntów nazywaną krótko strukturą gruntową.

Pojęcie struktury gruntowej łączy w sobie dwie kategorie obiektów gruntowych: obiekty własnościowego oraz obiekty użytkowego podziału gruntów. W związku z tym wyodrębnia się strukturę władania gruntami oraz strukturę użytków gruntowych. Strukturą władania gruntów będziemy nazywać wzajemny układ gospodarstw oraz działek wchodzących w skład tych gospodarstw z punktu widzenia rozmieszczenia w terenie i ich wielkości. Natomiast, gdy bierze się pod uwagę układ obiektów powierzchniowych różniących się między sobą tylko odmiennym sposobem ich wykorzystania – wówczas jest mowa o strukturze użytków gruntowych [Żak M., 2006].

4.1 Struktura użytkowania gruntów we wsi Barcice

Powierzchnię ziemi tworzą różne obiekty powierzchniowe, które można podzielić i usystematyzować według różnych kryteriów.

W zależności od przyjętego kryterium, występujące obiekty powierzchniowe utworzą określone grupy takich obiektów. Jeżeli jako kryterium podziału przyjąć

użytkowanie (wykorzystanie) ziemi, to z powierzchni ziemi wyłonią się grupy obiektów powierzchniowych, charakteryzujące się tym, że w każdej grupie znajdują się obiekty podobne do siebie ze względu na wykorzystanie, jakiemu służą. Takie właśnie obiekty powierzchniowe, bez względu na ich wielkość, nazywają się użytkami gruntowymi. A więc użytkowaniem gruntowym będziemy nazywać część powierzchni ziemi użytkowanej w sposób jednolity. Szczegółową rejestrację użytków gruntowych zajmuje się specjalna dyscyplina z rodziny nauk urządzeniowo – rolnych, a mianowicie ewidencja gruntów [Hopfer A., 1984].

W Polsce ewidencję gruntów prowadzi się zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 marca 2001 roku w *sprawie ewidencji gruntów i budynków* (Dz. U. nr 38 z dnia 2 maja 2001 r. poz. 454). Według tego przepisu w ewidencji gruntów wykazywane są następujące grupy i rodzaje użytków:

I. Użytki rolne:

1. Grunty orne - grunty w uprawie, tj. pod zasiewami wraz z ogrodami przydomowymi oraz odłogi i ugory. Za grunty orne w uprawie uważa się grunty zasiane lub zasadzone ziemiopłodami rolnymi lub ogrodnictwami, plantacje wikliny i chmielu, powierzchnie szklarni, inspektów, namiotów foliowych oraz powierzchnię mniejszą od 10 arów zasadzoną drzewami owocowymi i krzewami owocowymi. Do odłogów zalicza się powierzchnie gruntów ornych nie dające plonów, które co najmniej przez dwa lata nie były uprawiane, natomiast do ugorów - powierzchnie, które w danym roku były przejściowo nieużytkowane rolniczo.

2. Sady - grunty o powierzchni nie mniejszej niż 10 arów, zasadzone drzewami i krzewami owocowymi.

3. Łąki trwałe - grunty pokryte trawami, natomiast nie zalicza się gruntów ornych obsianych trawami w ramach płodozmianu. Łąki trwałe są to grunty pokryte trawami, z zasady koszone, a w rejonach górskich również powierzchnię koszonych hal i połonin.

4. Pastwiska trwałe - grunty pokryte trawami, które z zasady nie są koszone, lecz wypasane, a w rejonach górskich również powierzchnię wypasanych hal i połonin.

5. Grunty rolne zabudowane - grunty zajęte pod budynki mieszkalne oraz inne budynki i urządzenia budowlane służące produkcji rolniczej, nie wyłączając produkcji rybnej, oraz przetwórstwu rolno - spożywczemu, a także zajęte pod ogródki przydomowe w gospodarstwach rolnych (garaże, szopy, spichlerze, kotłownie, komórki, stodoły, wiaty, budynki inwentarskie, place manewrowe i składowe w obrębie zabudowy, itp.)

6. Grunty pod stawami - grunty pod zbiornikami wodnymi przeznaczonymi do chowu lub hodowli ryb albo innych organizmów wodnych i obejmuje powierzchnię ogroblowaną wraz z systemem rowów oraz tereny przyległe do stawów i z nimi związane, a należące do obiektu stawowego - z wyłączeniem jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych oraz sztucznych zbiorników wodnych, usytuowanych na wodach płynących (wyłączenie nie dotyczy sztucznych zbiorników wodnych usytuowanych na wodach płynących, przeznaczonych do chowu lub hodowli ryb albo innych organizmów wodnych).

7. Grunty pod rowami - grunty zajęte pod urządzenia melioracji wodnych szczegółowych dla gruntów wykorzystywanych do produkcji rolniczej.

II. Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione:

1. Lasy – o powierzchni większej od 0,10 ha, zalesionej oraz przejściowo pozbawionej drzewostanu, wykorzystywanej do produkcji gospodarczej lub objętej ochroną. Do powierzchni zalesionej zalicza się grunty pokryte uprawami leśnymi, młodnikami i drzewostanami starszymi oraz plantacjami topoli i innymi gatunkami drzew szybko rosnących prowadzonymi na gruntach leśnych. Do powierzchni przejściowo pozbawionej drzewostanu zalicza się zręby, halizny, płazowizny i plantacje choinkowe prowadzone na gruntach leśnych oraz wylesienia powstałe na skutek oddziaływania emisji przemysłowych i górnictwa (zalewiska, zapadliska).

2. Grunty zadrzewione i zakrzewione - grunty porośnięte roślinnością leśną, których pole powierzchni jest mniejsze od 0,1000 ha, a także: śródpolne skupiska drzew i krzewów niezaliczone do lasów, tereny torfowisk, grunty porośnięte wikliną w stanie naturalnym oraz krzewiastymi formami wierzb; przylegające do wód powierzchniowych grunty porośnięte drzewami lub krzewami, stanowiące biologiczną strefę ochronną cieków i zbiorników wodnych; jary i wąwozy pokryte drzewami i krzewami, niezaliczone do lasów; wysypiska kamieni, gruzowiska porośnięte drzewami i krzewami; zadrzewione i zakrzewione tereny nieczynnych cmentarzy, poza zwartymi kompleksami lasów; skupiska drzew i krzewów mające charakter parku, ale niewyposażone w urządzenia i budowle służące rekreacji i wypoczynkowi.

III. Grunty zabudowane i zurbanizowane:

1. Tereny mieszkaniowe - grunty niewykorzystywane do produkcji rolniczej i leśnej, zajęte pod budynki mieszkalne, urządzenia funkcjonalne związane z budynkami mieszkalnymi (podwórza, dojazdy, przejścia, przydomowe place gier i zabaw itp.), a także

ogródki przydomowe.

2. Tereny przemysłowe - grunty zajęte pod budynki i urządzenia służące produkcji przemysłowej, a także ujęcia wody, oczyszczalnie ścieków, stacje transformatorowe, czynne hałdy i wysypiska, urządzenia magazynowo - składowe, bazy transportowe i remontowe itp.

3. Inne tereny zabudowane - grunty zajęte pod budynki i urządzenia związane z administracją, służbą zdrowia, handlem, rzemiosłem, usługami, nauką, oświatą, kulturą i sztuką, wypoczynkiem, łącznością, kultem religijnym, itp., czynne cmentarze, grzebowiska zwierząt.

4. Zurbanizowane tereny niezabudowane - grunty niezabudowane, przeznaczone w planach zagospodarowania przestrzennego pod zabudowę, wyłączone z produkcji rolniczej i leśnej.

5. Tereny rekreacyjno – wypoczynkowe - niezajęte pod budynki: tereny ośrodków wypoczynkowych, tereny zabaw dziecięcych, plaże, urządzone parki, skwery, zieleńce (poza pasami ulic), tereny o charakterze zabytkowym, tereny sportowe, tereny spełniające funkcje rozrywkowe, ogrody zoologiczne i botaniczne, tereny zieleni nieurządzonej niezaliczone do lasów oraz gruntów zadrzewionych i zakrzewionych.

6. Użytki kopalne - zajęte przez czynne odkrywkowe kopalnie, w których odbywa się wydobywanie kopalin.

7. Tereny komunikacyjne:

a. Drogi – grunty w granicach pasów drogowych dróg publicznych i dróg wewnętrznych, grunty zajęte pod: drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe, gminne, drogi w osiedlach mieszkaniowych; drogi dojazdowe do gruntów rolnych i leśnych oraz do obiektów użyteczności publicznej, place postojowe i manewrowe przy dworcach kolejowych, autobusowych i lotniczych, portach morskich i rzecznych i innych oraz ogólnodostępne dojazdy do ramp wyładowniczych i placów składowych,

b. Tereny kolejowe - grunty zajęte pod obiekty, budowle i inne urządzenia przeznaczone do wykonywania i obsługi ruchu kolejowego (torowiska kolejowe, stacje, magazyny, rampy, bocznice kolejowe, itp.),

c. Inne tereny komunikacyjne - grunty zajęte pod: porty lotnicze i inne urządzenia służące komunikacji lotniczej; urządzenia portowe, przystanie, obiekty i budowle służące komunikacji wodnej; naziemne obiekty, budowle i urządzenia górskich kolei linowych; torowiska tramwajowe poza pasami ulic i dróg, a także obiekty i urządzenia związane z komunikacją miejską; urządzone parkingi poza lasami

państwowymi, dworce autobusowe; wały ochronne wód przystosowane do ruchu kołowego.

IV. Użytki ekologiczne - prawnie chronione pozostałości ekosystemów, tj. naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nie użytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania. Użytki ekologiczne obejmują tereny określone na podstawie rozporządzenia właściwego wojewody lub uchwały właściwej rady gminy, podjętych na podstawie przepisów o ochronie przyrody.

V. Nieużytki - niezakwalifikowane do użytków ekologicznych: bagna (błota, topieliska, trzęsawiska, moczary, rojsty), piaski (piaski ruchome, plaże nieurządzone, piaski nadbrzeżne, wydmy), naturalne utwory fizjograficzne (urwiska, strome stoki, uskoki, skały, rumowiska), nieprzeznaczone do rekultywacji wyrobiska po wydobywaniu kopalin.

VI. Grunty pod wodami:

1. Grunty pod morskimi wodami wewnętrznymi - grunty pokryte morskimi wodami wewnętrznymi.

2. Grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi - grunty pod wodami płynącymi w rzekach, potokach górskich, kanałach i innych ciekach, o przepływach stałych lub okresowych, oraz źródła, z których cieki biorą początek, a także grunty pod wodami znajdującymi się w jeziorach i zbiornikach sztucznych, z których cieki wypływają lub do których wpływają.

3. Grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi - grunty pod wodami w jeziorach i zbiornikach innych niż określone w pkt 1 i 2.

VII. Tereny różne - wszystkie pozostałe grunty, których nie można zaliczyć do innych użytków, takie jak:

1. Grunty przeznaczone do rekultywacji oraz niezagospodarowane grunty zrehabilitowane,

2. Wały ochronne nieprzystosowane do ruchu kołowego.

Do terenów przeznaczonych do rekultywacji zalicza się zdegradowane lub zdewastowane

grunty, takie jak: nieczynne hałdy, wysypiska, zapadliska, tereny po działalności przemysłowej i górniczej oraz po poligonach wojskowych, dla których właściwe organy zatwierdziły projekty rekultywacji.

W oparciu o przedstawiony podział użytków gruntowych oraz dane zamieszczone w załączniku nr 1, stworzono tabelę 7 obrazującą strukturę użytkowania gruntów we wsi Barcice.

Tab. 7. Struktura użytkowania gruntów we wsi Barcice, stan na 31 grudnia 2008 r.

L.p.	Użytek gruntowy			Powierzchnia razem (ha)	Udział % razem
	Rodzaj	Powierzchnia (ha)	Udział % w grupie użytków gruntowych		
1	Użytki rolne w tym:			599,99	63,46
	- grunty orne	448,02	74,67		
	- sady	21,07	3,51		
	- łąki trwałe	15,85	2,64		
	- pastwiska trwałe	75,82	12,64		
	- grunty rolne zabudowane	39,22	6,54		
	- grunty pod rowami	0,01	0,00		
2	Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione w tym:			265,95	28,13
	- lasy	234,33	88,11		
	- grunty zadrzewione i zakrzewione	31,62	11,89		
3	Grunty zabudowane i zurbanizowane w tym:			43,54	4,61
	- tereny mieszkaniowe	0,93	2,14		
	- tereny przemysłowe	0,58	1,33		
	- inne tereny zabudowane	2,79	6,41		
	- tereny rekreacyjno - wypoczynkowe	2,60	5,97		
	- tereny komunikacyjne w tym:				
	- drogi	23,70	54,43		
	- tereny kolejowe	6,50	14,93		
	- użytki kopalne	6,44	14,79		
4	Grunty pod wodami w tym:			29,94	3,17
	- powierzchniowymi płynącymi	29,94	29,94		
5	Nie użytki	6,06	6,06	6,06	0,64
Razem:				945,48	100,00

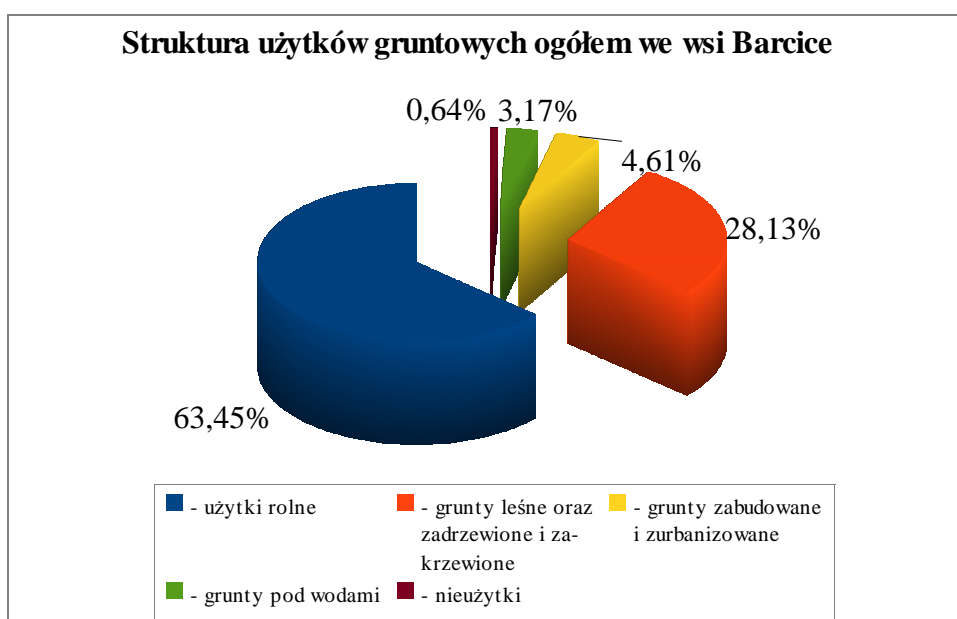
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych ze Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu

Ogólna powierzchnia wsi Barcice wynosi 945,48 ha. W skład tej powierzchni wchodzi:

- użytki rolne – 599,99 ha
- lasy oraz grunty zadrzewione i zakrzewione – 265,95 ha
- grunty zabudowane i zurbanizowane – 43,54 ha
- grunty pod wodami – 29,94 ha
- nieużytki – 6,06 ha

Strukturę użytkowania gruntów na terenie wsi Barcice zilustrowano na rycinie nr 7.

Ryc. 7. Struktura użytków gruntowych we wsi Barcice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych ze Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu

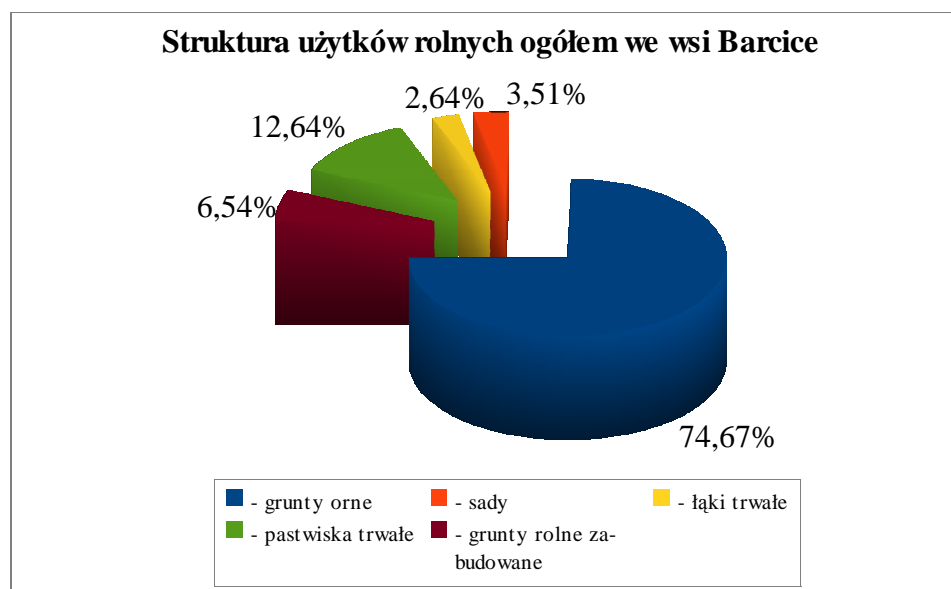
Z danych zamieszczonych w tabeli nr 7 wynika, że najczęściej użytków gruntowych przeznaczonych jest pod produkcję rolną. Świadczy o tym powierzchnia użytków rolnych, które zajmują 599,99 ha, co stanowi 63,46 % powierzchni wsi. Wśród użytków rolnych dominują grunty rolne, które zajmują 448,02 ha, czyli 74,67% użytków rolnych. Znacznie mniejszy odsetek stanowią pastwiska trwałe o powierzchni 75,82 ha, tj. 12,64%, następnie grunty rolne zabudowane o powierzchni 39,22 ha, co daje 6,54%, sady 21,07 ha, tj. 3,51% i łąki trwałe o powierzchni 15,85 ha, czyli 2,64%. Znikomą ilość stanowią grunty pod wodami, które zajmują jedynie 0,01 ha powierzchni użytków rolnych. Struktura użytków rolnych we wsi Barcice została przedstawiona w tabeli 8 oraz na rycinie nr 8.

Tab. 8. Struktura użytków rolnych we wsi Barcice

Rodzaj użytku rolnego	Udział %
Grunty orne	74,67
Sady	3,51
Łąki trwałe	2,64
Pastwiska trwałe	12,64
Grunty rolne zabudowane	6,54
Razem	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych ze Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu

Ryc. 8. Struktura użytków rolnych we wsi Barcice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych ze Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu

Kolejna grupa użytków gruntowych to lasy oraz grunty zadrzewione i zakrzewione stanowiące 28,13% ogólnej powierzchni wsi, tj. 265,95 ha, z czego lasy zajmują 234,33 ha, czyli 88,11%, a grunty zadrzewione i zakrzewione 31,62 ha, tj. 11,89%. Następnie wyróżniono grunty zabudowane i zurbanizowane o powierzchni 43,54 ha, co daje 4,61% powierzchni całkowitej wsi. Wśród tej grupy największą powierzchnię zajmują tereny komunikacyjne, czyli drogi 23,70ha, tj. 54,43% oraz tereny kolejowe 6,50 ha, czyli 14,93%. Duży odsetek stanowią także użytki kopalne, ze względu na zlokalizowany na terenie wsi kamieniołom, które zajmują 14,79%, czyli 6,44 ha. Pozostałą część stanowią tereny mieszkaniowe 0,93 ha tj. 2,14%, tereny przemysłowe 0,58 tj. 1,33%, tereny

rekreacyjno – wypoczynkowe 2,60 ha, tj. 5,97% i inne tereny zabudowane 2,79 ha, tj. 6,41%. Kolejną grupę stanowią grunty pod wodami, gdzie jako jedyne na terenie wsi, zostały wyróżnione grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi, które zajmują 29,94 ha, co stanowi 3,17%. Na stan ten ma wpływ to, iż na terenie Barcic płynie rzeka Poprad oraz występują liczne potoki. Niewielką powierzchnię wsi stanowią nieużytki 6,06 ha, czyli 0,64 % całej powierzchni wsi.

Ponadto we wsi nie występują takie użytki gruntowe jak: grunty pod stawami, zurbanizowane tereny niezabudowane, grunty podorskimi wodami wewnętrznymi oraz pod wodami powierzchniowymi stojącymi, a także użytki ekologiczne i tereny różne.

W celu dokładniejszego zobrazowania struktury użytkowania gruntów we wsi Barcice stworzono dwie dodatkowe tabele, w których to przedstawiono strukturę użytkowania gruntów w 7 grupie rejestrowej oraz strukturę użytkowania gruntów wśród pozostałych grup rejestrowych. Dane te przedstawiają odpowiednio tabele nr 9 i 10.

Tab. 9. Struktura użytkowania gruntów we wsi Barcice w 7 grupie rejestrowej

L.p.	Użytek gruntowy			Powierzchnia razem (ha)	Udział % razem
	Rodzaj	Powierzchnia (ha)	Udział % w grupie użytków gruntowych		
1	Użytki rolne w tym:			582,99	79,10
	- grunty orne	441,47	75,73		
	- sady	20,21	3,47		
	- łąki trwałe	14,97	2,57		
	- pastwiska trwałe	67,94	11,65		
	- grunty rolne zabudowane	38,39	6,59		
	- grunty pod rowami	0,01	0,00		
2	Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione w tym:			149,76	20,32
	- lasy	142,09	94,88		
	- grunty zadrzewione i zakrzewione	7,67	5,12		
3	Grunty zabudowane i zurbanizowane w tym:			1,55	0,21
	- tereny mieszkaniowe	0,61	39,35		
	- inne tereny zabudowane	0,06	3,87		
	- tereny komunikacyjne w tym:				
	- drogi	0,88	56,77		
4	Grunty pod wodami w tym:			1,43	0,19
	- powierzchniowymi płynącymi	1,43	1,43		
5	Nieużytki	1,29	1,29	1,29	0,18
Razem:				737,02	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych ze Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu

Tab.10. Struktura użytkowania gruntów we wsi Barcice w pozostałych grupach rejestrowych

L.p.	Użytek gruntowy			Powierzchnia razem (ha)	Udział % razem
	Rodzaj	Powierzchnia (ha)	Udział % w grupie użytków gruntowych		
1	Użytki rolne w tym:			17,00	8,16
	- grunty orne	6,55	38,53		
	- sady	0,86	5,06		
	- łąki trwałe	0,88	5,18		
	- pastwiska trwałe	7,88	46,35		
	- grunty rolne zabudowane	0,83	4,88		
2	Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione w tym:			116,19	55,74
	- lasy	92,24	79,39		
	- grunty zadrzewione i zakrzewione	23,95	20,61		
3	Grunty zabudowane i zurbanizowane w tym:			41,99	20,14
	- tereny mieszkaniowe	0,32	0,76		
	- tereny przemysłowe	0,58	1,38		
	- inne tereny zabudowane	2,73	6,50		
	- tereny rekreacyjno - wypoczynkowe	2,60	6,19		
	- tereny komunikacyjne w tym:				
	- drogi	22,82	54,35		
	- tereny kolejowe	6,50	15,48		
	- użytki kopalne	6,44	15,34		
4	Grunty pod wodami w tym:			28,51	13,68
	- powierzchniowymi płynącymi	28,51	28,51		
5	Nie użytki	4,77	4,77	4,77	2,29
Razem:				208,46	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych ze Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu

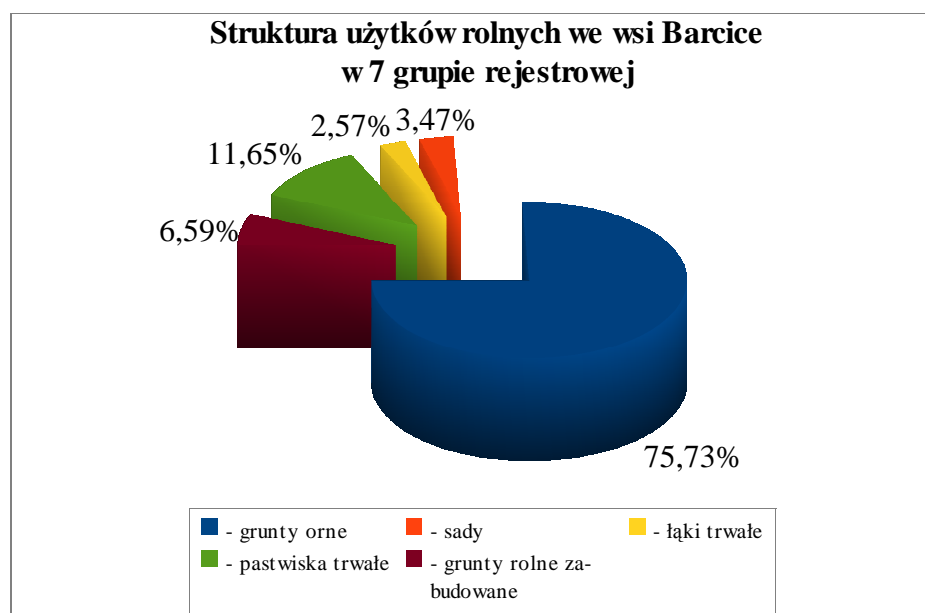
Powierzchnia użytków gruntowych należących do osób fizycznych wynosi 737,02 ha. Na podstawie danych w tabeli 9 stwierdzono, że największą grupę użytków gruntowych, podobnie jak w przypadku całej wsi, zajmują użytki rolne o powierzchni 582,99 ha, co stanowi 79,10%. Wśród tych użytków największą powierzchnię stanowią grunty rolne 441,47 ha, tj. 75,73%, następnie pastwiska trwałe 67,94 ha – 11,65%, grunty rolne zabudowane 38,39ha – 6,59%, sady 20,21 ha – 3,47%, łąki trwałe 14,97 ha – 2,57%. Znikomą powierzchnię zajmują grunty pod rowami, zaledwie 0,01 ha. Strukturę użytków rolnych w 7 grupie rejestrowej przedstawia tabela 11 oraz rycina 9.

Tab. 11. Struktura użytków rolnych we wsi Barcice w 7 grupie rejestrowej

Rodzaj użytku rolnego	Udział %
Grunty orne	75,73
Sady	3,47
Łąki trwałe	2,57
Pastwiska trwałe	11,65
Grunty rolne zabudowane	6,59
Razem	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych ze Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu

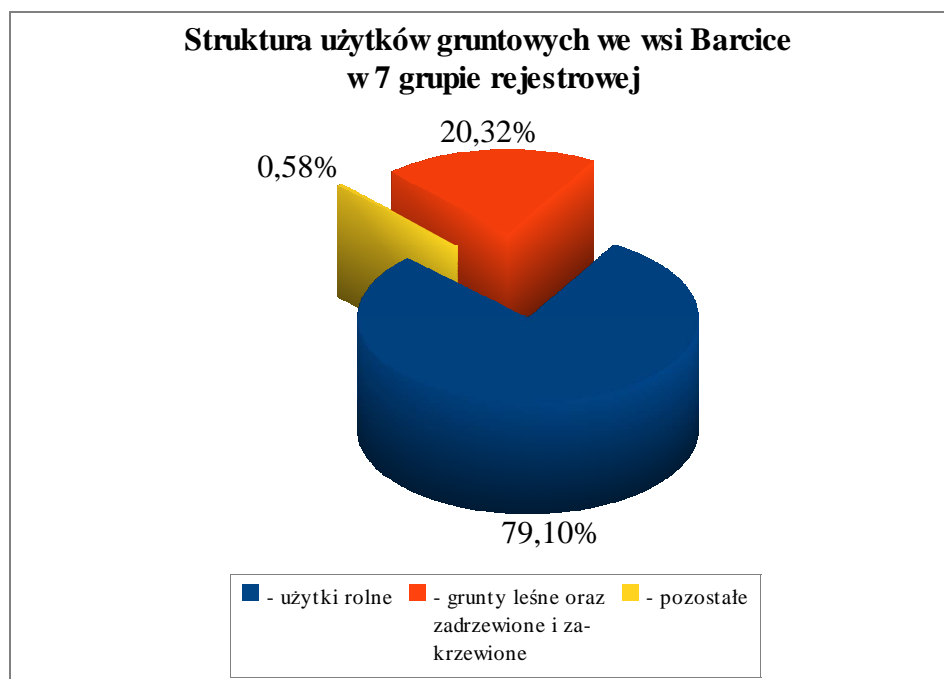
Ryc. 9. Struktura użytków rolnych we wsi Barcice w 7 grupie rejestrowej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych ze Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu

Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione o łącznej powierzchni 149,76 ha, tj. 20,32%, z czego lasy to 142,09 ha – 94,88%, a grunty zadrzewione i zakrzewione to 7,67 ha – 5,12%. Grunty zabudowane i zurbanizowane zajmują 1,55 ha, co daje 0,21 %, gdzie uwzględniono tereny mieszkaniowe, tereny komunikacyjne i inne tereny zabudowane. Grunty pod wodami to 1,43 ha, tj. 0,19% oraz nieużytki o powierzchni 1,29 ha, czyli 0,18%. Struktura użytków gruntowych należących do 7 grupy rejestrowej została przedstawiona na rycinie 10.

Ryc. 10. Struktura użytków gruntowych we wsi Barcice w 7 grupie rejestrowej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych ze Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu

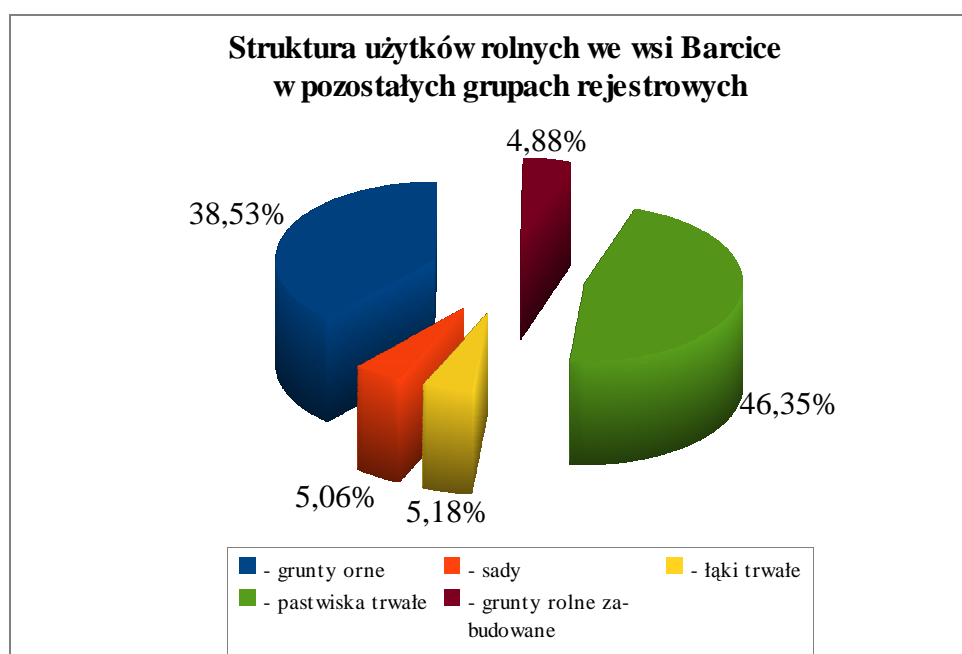
Powierzchnia użytków należących do pozostałych grup rejestrowych wynosi 208,46 ha. Największą powierzchnię zajmują tutaj grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione 116,19 ha, tj. 55,74%, gdzie lasy to 92,24 ha – 79,39%, a grunty zadrzewione i zakrzewione to 23,95 ha, tj. 20,61%. Następnie grunty zabudowane i zurbanizowane o łącznej powierzchni 41,99 ha, czyli 20,14%. Wśród tej grupy użytków największą powierzchnię zajmują tereny komunikacyjne, gdzie drogi to 22,82 ha – 54,35%, a tereny kolejowe 6,50 ha – 15,48%. Znaczną powierzchnię zajmują użytki kopalne 6,44 ha – 15,34%. Pozostałą powierzchnię tworzą tereny rekreacyjno – wypoczynkowe 2,60 ha - 6,19%, tereny przemysłowe 0,58 ha – 1,38%, tereny mieszkaniowe 0,32 ha – 0,76% oraz inne tereny zabudowane 2,73 ha – 6,50%. Grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi zajmują 28,51 ha tj. 13,68%. Strukturę użytków rolnych w pozostałych grupach rejestrowych odzwierciedla tabela 12 oraz rycina nr 11.

Tab. 12. Struktura użytków rolnych we wsi Barcice w pozostałych grupach rejestrowych

Rodzaj użytku rolnego	Udział %
Grunty orne	38,53
Sady	5,06
Łąki trwałe	5,18
Pastwiska trwałe	46,35
Grunty rolne zabudowane	4,88
Razem	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych ze Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu

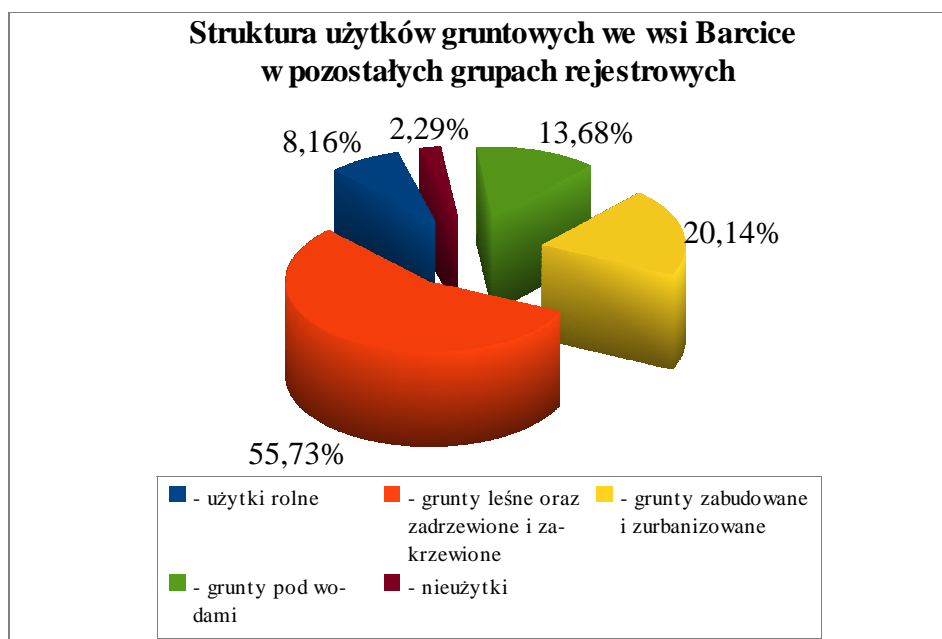
Ryc. 11. Struktura użytków rolnych we wsi Barcice w pozostałych grupach rejestrowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych ze Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu

Użytki rolne należące do pozostałych grup rejestrowych stanowią zaledwie 17,00 ha czyli 8,16%. Wśród tych użytków największą powierzchnię zajmują pastwiska trwałe 7,88 ha – 46,35% oraz grunty orne 6,55 ha – 38,53%. Znikomą ilość stanowią łąki trwałe 0,88 ha – 5,18%, sady 0,86 ha – 5,06%, grunty rolne zabudowane 0,83 ha – 4,88%. Nieużytki zajmują 4,77 ha, tj. 2,29%. Strukturę użytków gruntowych w pozostałych grupach rejestrowych przedstawia rycina 12.

Ryc. 12. Struktura użytków gruntowych we wsi Barcice w pozostałych grupach rejestrowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych ze Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu

4.2 Struktura władania ziemią na obszarze wsi Barcice

Właściciele nieruchomości i władających dla celów ewidencji gruntów i budynków zalicza się do jednej z 15 grup rejestrowych. Obecnie obowiązujący podział na grupy rejestrowe został wprowadzony zapisami Rozporządzenia Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa w sprawie ewidencji gruntów i budynków z dnia 29 marca 2001 roku. Zgodnie z tym rozporządzeniem ewidencji podlega całe terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, dzieląc je na jednostki rejestrowe, obręby i działki ewidencyjne. Ewidencja obejmuje:

- 1) dane liczbowe i opisowe dotyczące gruntów, budynków i lokali,
- 2) dane dotyczące właścicieli nieruchomości,

a w przypadku braku tych danych w ewidencji wykazuje się dane osób i jednostek organizacyjnych, które tymi nieruchomościami władają. Grupy rejestrowe, to odpowiednio posegregowane i zebrane według określonych zasad jednostki rejestrowe gruntów, budynków i lokali.

Rozróżnia się następujące grupy rejestrowe właścicieli nieruchomości i władających (zwanych „podmiotami ewidencyjnymi”), przy czym niektóre z nich

podzielono dodatkowo na podgrupy rejestrowe:

Grupa 1 - Grunty Skarbu Państwa, z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste.

Podgrupa 1.1 - Grunty wchodzące w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa.

Podgrupa 1.2 - Grunty w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe.

Podgrupa 1.3 - Grunty z trwałym zarządzie jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej, z wyłączeniem Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe.

Podgrupa 1.4 - Grunty wchodzące w skład zasobu nieruchomości Skarbu Państwa.

Podgrupa 1.5 - Grunty przekazane do zagospodarowania Agencji Mienia Wojskowego.

Podgrupa 1.6 - Grunty przekazane do zagospodarowania Wojskowej Agencji Mieszkaniowej.

Podgrupa 1.7 - Pozostałe grunty Skarbu Państwa spośród gruntów zaliczonych do 1 grupy rejestrowej, niezaliczone do podgrup 1.1 – 1.6.

Grupa 2 - Grunty Skarbu Państwa przekazane w użytkowanie wieczyste.

Podgrupa 2.1 - Grunty przekazane w użytkowanie wieczyste osobom fizycznym.

Podgrupa 2.2 - Grunty przekazane w użytkowanie wieczyste państwowym osobom prawnym.

Podgrupa 2.3 - Grunty przekazane w użytkowanie wieczyste spółdzielniom mieszkaniowym.

Podgrupa 2.4 - Grunty przekazane w użytkowanie wieczyste innym osobom.

Grupa 3 - Grunty jednoosobowych spółek Skarbu Państwa, przedsiębiorstw państwowych i innych państwowych osób prawnych.

Grupa 4 - Grunty gmin i związków międzygminnych, z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste.

Podgrupa 4.1 - Grunty wchodzące w skład gminnego zasobu nieruchomości.

Podgrupa 4.2 - Grunty przekazane w trwały zarząd gminnym jednostkom

organizacyjnym.

Podgrupa 4.3 - Pozostałe grunty spośród zaliczonych do 4 grupy rejestrowej, niezaliczone do podgrup 4.1 i 4.2.

Grupa 5 - Grunty gmin i związków międzygminnych przekazane w użytkowanie wieczyste.

Podgrupa 5.1 - Grunty przekazane w użytkowanie wieczyste osobom fizycznym.

Podgrupa 5.2 - Grunty przekazane w użytkowanie wieczyste gminnym osobom prawnym.

Podgrupa 5.3 - Grunty przekazane w użytkowanie wieczyste spółdzielniom mieszkaniowym.

Podgrupa 5.4 - Grunty przekazane w użytkowanie wieczyste innym osobom.

Grupa 6 - jednoosobowe spółki jednostek samorządu terytorialnego i inne osoby prawne, których organami założycielskimi są organy samorządu terytorialnego.

Podgrupa 6.1 - jednoosobowe spółki gmin i inne gminne osoby prawne.

Podgrupa 6.2 - jednoosobowe spółki powiatów i inne powiatowe osoby prawne.

Podgrupa 6.3 - jednoosobowe spółki województw i inne wojewódzkie osoby prawne.

Grupa 7 - Grunty, które są własnością osób fizycznych.

Podgrupa 7.1 - Grunty osób fizycznych wchodzące w skład gospodarstw rolnych.

Podgrupa 7.2 - Grunty osób fizycznych nie wchodzące w skład gospodarstw rolnych (jednostki rejestrowe mniejsze od 1 ha).

Grupa 8 - Grunty, które są własnością spółdzielni.

Podgrupa 8.1 - Grunty rolniczych spółdzielni produkcyjnych.

Podgrupa 8.2 - Grunty spółdzielni mieszkaniowych.

Podgrupa 8.3 - Grunty spośród zaliczonych do 8 grupy rejestrowej, które są własnością innych spółdzielni.

Grupa 9 - Grunty, które są własnością kościołów i związków wyznaniowych.

Grupa 10 - Grunty, które są własnością wspólnot gruntowych.

Grupa 11 - Grunty, które są własnością powiatów i związków powiatów, z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste.

Podgrupa 11.1 - Grunty wchodzące w skład powiatowego zasobu nieruchomości.

Podgrupa 11.2 - Grunty powiatów przekazane w trwały zarząd oraz grunty powiatowych jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej.

Podgrupa 11.3 - Pozostałe grunty spośród zaliczonych do 11 grupy rejestrowej, niezaliczone do podgrup 11.1 i 11.2.

Grupa 12 - Grunty, które są własnością powiatów i związków powiatów przekazane w użytkowanie wieczyste.

Podgrupa 12.1 - Grunty przekazane w użytkowanie wieczyste osobom fizycznym.

Podgrupa 12.2 - Grunty przekazane w użytkowanie wieczyste powiatowym osobom prawnym.

Podgrupa 12.3 - Grunty przekazane w użytkowanie wieczyste spółdzielniom mieszkaniowym.

Podgrupa 12.4 - Grunty przekazane w użytkowanie wieczyste innym osobom.

Grupa 13 - Grunty, które są własnością województw, z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste.

Podgrupa 13.1 - Grunty wchodzące w skład powiatowego zasobu nieruchomości.

Podgrupa 13.2 - Grunty powiatów przekazane w trwały zarząd oraz grunty powiatowych jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej.

Podgrupa 13.3 - Pozostałe grunty spośród zaliczonych do 13 grupy rejestrowej, niezaliczone do podgrup 13.1 i 13.2.

Grupa 14 – Grunty, które są własnością województw przekazane w użytkowanie wieczyste.

Podgrupa 14.1 - Grunty przekazane w użytkowanie wieczyste osobom fizycznym.

Podgrupa 14.2 - Grunty przekazane w użytkowanie wieczyste wojewódzkim osobom prawnym.

Podgrupa 14.3 - Grunty przekazane w użytkowanie wieczyste spółdzielniom mieszkaniowym.

Podgrupa 14.4 - Grunty przekazane w użytkowanie wieczyste innym osobom.

Grupa 15 – Grunty spółek prawa handlowego i innych podmiotów ewidencyjnych niewymienione w grupach 1-14.

Podgrupa 15.1 - Grunty, które są własnością spółek handlowych.

Podgrupa 15.2 - Grunty, które są własnością partii politycznych i stowarzyszeń.

Podgrupa 15.3 - Pozostałe grunty spośród zaliczonych do 15 grupy rejestrowej, niezaliczone do podgrup 15.1 i 15.2.

Strukturę władania według kolejności grup rejestrowych zestawionych dla całego obszaru wsi Barcice przedstawia tabela nr 13.

Tab. 13. Struktura władania gruntami we wsi Barcice, stan na 31 grudnia 2008 r.

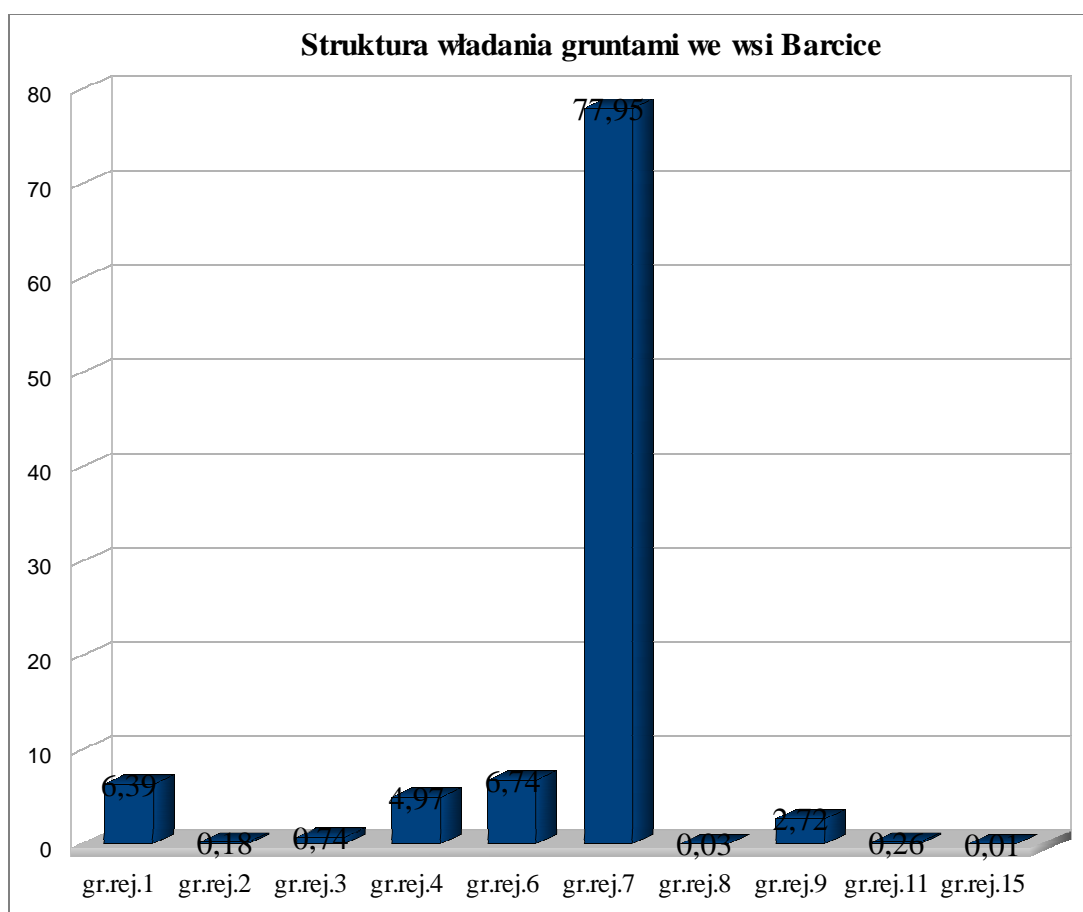
Numer grupy rejestrowej	Numer podgrupy rejestrowej	Powierzchnia (ha)	Udział %	Powierzchnia razem (ha)	Udział % razem
1	1.2	54,37	5,75	60,41	6,39
	1.3	1,02	0,11		
	1.7	5,02	0,53		
2	2.1	1,73	0,18	1,73	0,18
3	3.0	7,02	0,74	7,02	0,74
4	4.3	46,98	4,97	46,98	4,97
6	6.3	63,74	6,74	63,74	6,74
7	7.1	522,46	55,26	737,02	77,95
	7.2	214,56	22,69		
8	8.3	0,26	0,03	0,26	0,03
9	9.0	25,76	2,72	25,76	2,72
11	11.1	2,49	0,26	2,49	0,26
15	15.1	0,07	0,01	0,07	0,01
Powierzchnia ewidencyjna		945,48	100,00	945,48	100,00
Powierzchnia wyrównawcza		-0,04			
Powierzchnia geodezyjna		945,44			

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych ze Starostwa Powiatowego w Starym Sączu

Ogólna powierzchnia wsi Barcice wynosi 945,48 ha. Największą powierzchnię zajmują grunty należące do osób fizycznych, tj. 7 grupa rejestrowa, których powierzchnia wynosi 737,02 ha, czyli prawie 78% powierzchni wszystkich grup. Wśród 7 grupy rejestrowej wyróżnione zostały dwie podgrupy, w podgrupie 7.1 powierzchnia wynosi 522,46 ha, tj. 55,26%, natomiast w podgrupie 7.2 powierzchnia wynosi 214,56 ha,

tj. 22,69%. Liczną grupę stanowią grunty, które są własnością wojewódzkich osób prawnych, czyli podgrupa 6.3, zajmujące powierzchnię 63,74 ha, tj. 6,74 % powierzchni wszystkich grup. Grunty należące do Skarbu Państwa, a więc 1 grupa rejestrowa, w szczególności podgrupa 1.2, 1.3, 1.7, zajmują łączną powierzchnię 60,41 ha, tj. 6,39% powierzchni wszystkich grup. Grunty stanowiące własność gminy, czyli 4 grupa rejestrowa, zajmują powierzchnię 46,98 ha, tj. 4,97% powierzchni ewidencyjnej. Najmniejszą powierzchnię zajmują grunty należące do grupy 15, tj. 0,07 ha, czyli 0,01% powierzchni ewidencyjnej oraz grunty znajdujące się w 8 grupie rejestrowej, tj. 0,26 ha, czyli 0,03%. Grunty stanowiące 11 grupę rejestrową zajmują 2,49 ha, czyli 0,26% powierzchni wszystkich grup. Grunty grupy 2 stanowią 1,73 ha, a więc 0,18% powierzchni ewidencyjnej. Do grupy 3 należą grunty zajmujące 7,02 ha, tj. 0,74%, natomiast grunty grupy 9 stanowią 25,76 ha, czyli 2,72% powierzchni ewidencyjnej wsi Barcice. Graficznie strukturę władania we wsi Barcice przedstawia rycina 13.

Ryc. 13. Struktura władania gruntami we wsi Barcice, stan na 31 grudnia 2008 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych ze Starostwa Powiatowego w Starym Sączu

4.3 Struktura obszarowa gospodarstw indywidualnych w gminie Stary Sącz

Zasadniczą rolę w zagospodarowaniu gruntów mają ich użytkownicy działający w jednostce organizacyjnej, zwanej powszechnie gospodarstwem [Żak M., 2006].

Gospodarstwo rolnicze jest to jednostka produkcyjna w rolnictwie. Składa się z określonego obszaru ziemi oraz innych środków produkcji, jak budynki, urządzenia, narzędzia itd. Posiada własne zasoby siły roboczej i siły pociągowej w odpowiednim rozmiarze. Od innych jednostek produkcyjnych gospodarstwo rolnicze odróżnia się tym, że ziemia stanowi w nim najważniejszy środek produkcji oraz, że w zasadzie reprodukuje w naturze szereg niezbędnych dla siebie środków.

Gospodarstwa indywidualne stanowią samodzielną jednostkę gospodarczą. Decydujący jest fakt, że gospodarstwo prowadzone jest na własną odpowiedzialność i ryzyko. Głowa rodziny jest równocześnie przedsiębiorcą, kierownikiem i siłą roboczą [Hopfer A., 1984].

Wielkość gospodarstwa rolnego jest podstawową jego cechą wykorzystywaną, między innymi, do klasyfikacji gospodarstw. W warunkach europejskich wyróżnić można następujące typy gospodarstw [Harasimowicz S., 1996]:

- uboczne gospodarstwa rolnicze: do 5 ha, nie dające pełnego utrzymania z rolnictwa, nastawione na samozaopatrzenie w tanie artykuły rolne, o słabych powiązaniach z rynkiem, preferujące intensywne i pracochłonne kierunki produkcji,
- chłopskie gospodarstwa rodzinne (małe): 5 do 15 ha, dające zatrudnienie rodzinie przy słabym poziomie mechanizacji lub wysokiej intensywności produkcji, o formie organizacji decydują zasoby siły roboczej, co utrudnia mechanizację tych gospodarstw,
- chłopskie gospodarstwa rodzinne (duże): 15 do 30 ha, produkcja oparta o własne zasoby siły roboczej, okresowo zatrudniana jest najemna siła robocza, dostosowują produkcję do wymagań rynkowych, charakteryzuje je niższa intensywność produkcji przy wysokiej wydajności pracy i stosunkowo wysokich dochodach,
- gospodarstwa o najemnej sile roboczej: dostosowują swą organizację do warunków przyrodniczych i wymagań rynku, siła robocza nie wpływa na ich organizację, charakteryzuje je wysoki poziom mechanizacji, preferują uproszczone i mniej intensywne kierunki produkcji, przy których mechanizacja daje większe efekty.

Struktura obszarowa jest to procentowy udział według liczby i powierzchni wydzielonych grup obszarowych gospodarstw w analizowanych jednostkach terytorialnych.

Gmina Stary Sącz ma charakter typowo rolniczy, dlatego też większość mieszkańców pracuje we własnych gospodarstwach rolnych. Liczbę gospodarstw indywidualnych według rodzaju działalności gospodarczej przedstawia tabela 14.

Tab. 14. Liczba gospodarstw indywidualnych według rodzaju działalności gospodarczej w Mieście i Gminie Stary Sącz

Rodzaj działalności gospodarczej	Liczba gospodarstw indywidualnych			Udział [%]
	Miasto	Gmina	Razem	Razem
Nie prowadzące żadnej działalności gospodarczej	234	263	497	18,18
Prowadzące wyłącznie działalność rolniczą	416	1478	1894	69,28
Prowadzące wyłącznie działalność pozarolniczą	48	36	84	3,07
Prowadzące działalność rolniczą i pozarolniczą	87	172	259	9,47
Razem:	785	1949	2734	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z GUS

Wszystkich gospodarstw indywidualnych w gminie jest 2734, z czego najwięcej, bo 1894 gospodarstw prowadzi działalność wyłącznie rolniczą, co stanowi 69,28% wszystkich gospodarstw. Gospodarstw, które prowadzą wyłącznie działalność pozarolniczą jest najmniej, tj. 84, co stanowi zaledwie 3,07% wszystkich gospodarstw. Pozostałą część stanowią gospodarstwa nie prowadzące żadnej działalności gospodarczej, w liczbie 497, tj. 18,18% oraz gospodarstwa prowadzące działalność rolniczą i pozarolniczą, których jest 259, czyli 9,47% ogółu gospodarstw w gminie.

Strukturę gospodarstw indywidualnych według grup obszarowych użytków rolnych przedstawia tabela 15. Gospodarstwa podzielono na 5 grup obszarowych: 1 – 2 ha, 2 – 5 ha, 5 – 7 ha, 7 – 10 ha, 10 – 15 ha.

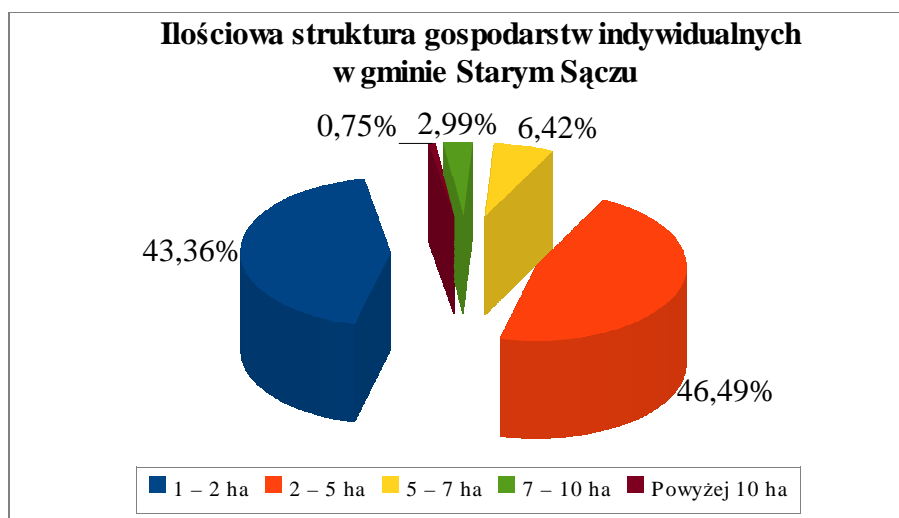
Tab. 15. Struktura gospodarstw indywidualnych według grup obszarowych użytków rolnych w Mieście i Gminie Stary Sącz

Grupy obszarowe [ha]	Liczba gospodarstw indywidualnych			Udział [%] razem
	Miasto	Gmina	Razem	
1 – 2	147	434	581	43,36
2 – 5	60	563	623	46,49
5 – 7	7	79	86	6,42
7 – 10	2	38	40	2,99
Powyżej 10	2	8	10	0,75
Razem:	218	1122	1340	100

Źródło: Opracowanie na podstawie danych otrzymanych z GUS

W granicach gminy Stary Sącz prosperuje 1337 gospodarstw indywidualnych o powierzchni powyżej 1 ha, przy czym we wsi Barcice liczba ta wynosi 825. Najliczniejszą grupę obszarową stanowią gospodarstwa o powierzchni 2 – 5 ha, których jest aż 623, co stanowi 46,49%, a także gospodarstwa o powierzchni 1 – 2 ha, których liczba wynosi 581, tj. 43,36%. Najmniej gospodarstw znajduje się w grupie obszarowej o powierzchni powyżej 10 ha, jest ich tylko 10, czyli 0,75%, jest to zarazem największa grupa obszarowa w gminie. Pozostałe grupy obszarowe, a więc o powierzchni 5 – 7 ha liczą 86 gospodarstw, tj. 6,42%, natomiast liczba gospodarstw o powierzchni 7 – 10 ha wynosi 40, co stanowi 2,99% ogólnej liczby gospodarstw. Procentowy udział gospodarstw należących do poszczególnych grup obszarowych w ogólnej liczbie gospodarstw przedstawia rycina 14.

Ryc. 14. Ilościowa struktura gospodarstw indywidualnych w gminie Stary Sącz

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych w GUS

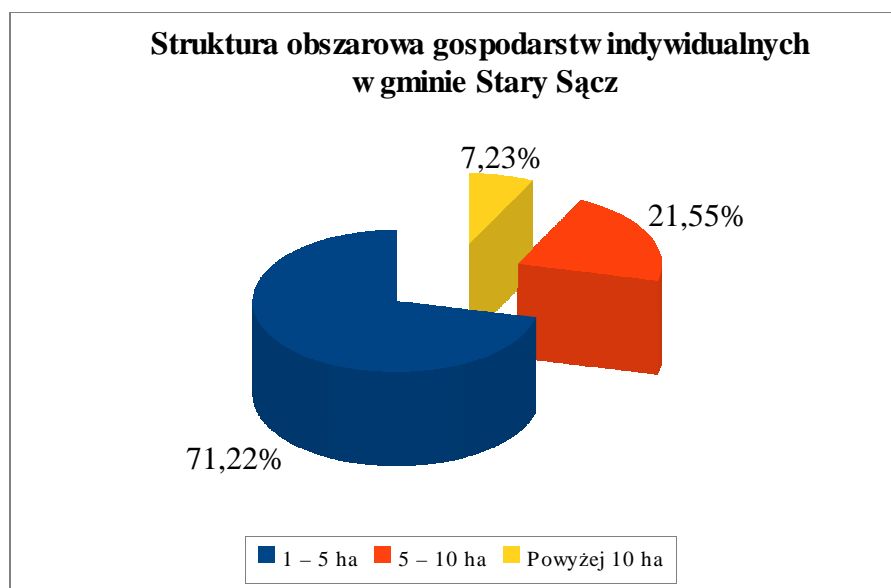
Powierzchnia gospodarstw indywidualnych w gminie Stary Sącz wynosi 3836,94 ha, co stanowi 37,47% powierzchni całej gminy. Użytki rolne stanowią około 80% ogólnej powierzchni gruntów gospodarstw indywidualnych, natomiast pozostałą część zajmują lasy i grunty leśne oraz inne grunty. Największą powierzchnię zajmują gospodarstwa z grupy obszarowej 1 – 5 ha, tj. 2732,58 ha, co stanowi 71,22% wszystkich gospodarstw w gminie. Najmniej jest gospodarstw z grupy obszarowej powyżej 10 ha, które zajmują jedynie 277,34 ha, czyli 7,23%. Gospodarstwa w grupie obszarowej 5 – 10 ha mają powierzchnię 827,02 ha, tj. 21,55% wszystkich gospodarstw indywidualnych w gminie. Średnia wielkość gospodarstwa w gminie Stary Sącz wynosi 2,86 ha. Przedstawione dane znajdują się w tabeli 16 oraz rycinie 15.

Tab. 16. Powierzchnia gruntów gospodarstw indywidualnych według grup obszarowych w Mieście i Gminie Stary Sącz

Grupy obszarowe [ha]	Powierzchnia gospodarstw indywidualnych			Udział [%] Razem
	Miasto	Gmina	Razem	
1 – 5	368,27	2364,31	2732,58	71,22
5 – 10	59,81	767,21	827,02	21,55
Powyżej 10	35,05	242,29	277,34	7,23
Razem:	463,13	3373,81	3836,94	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z GUS

Ryc. 15. Struktura obszarowa gospodarstw indywidualnych w gminie Stary Sącz

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z GUS

Na podstawie analizy powyższych danych można stwierdzić, że większość mieszkańców gminy posiada bardzo małe gospodarstwa o powierzchni 1 – 5 ha, które w dużej mierze składają się z gruntów ornych i służą głównie zaspokojeniu potrzeb własnej konsumpcji. Występujące na terenie gminy rozdrobnienie gospodarstw, może wpływać niekorzystnie na rozwój produkcji rolnej. Ze względu na wadliwą strukturę obszarową gospodarstw indywidualnych należy dążyć do powiększenia powierzchni tych gospodarstw.

4.4 Rozdrobnienie gospodarstw indywidualnych we wsi Barcice

Obszar gospodarstwa składa się zwykle z wielu „kawałków gruntu” – działek położonych w różnych częściach wsi, w której mieszka właściciel, a niekiedy również poza jego granicami. Każda taka działka gruntowa jest ciągłą częścią powierzchni ziemi użytkowanej w gospodarstwie, wyodrębnioną z otoczenia tytułem prawnym przysługującym gospodarzowi, członkom jego rodziny lub innym osobom uczestniczącym w prowadzeniu tego gospodarstwa na zasadach wynikających z przepisów szczególnych lub zawartych umów. Działki gospodarstwa różnią się pod wieloma względami: położeniem, wielkością, kształtem, a ponadto wewnątrz nich mogą występować dalsze podziały, wyodrębniające powierzchnie odmienne pod względem spełnianej funkcji i sposobu użytkowania oraz jakości gruntów.

W dzisiejszych strukturach wsi obszary gospodarstw rolnych składają się zazwyczaj z wielu działek, położonych w szachownicy między działkami należącymi do innych gospodarstw [Żak M., 2006].

Rozdrobnienie gospodarstw indywidualnych na terenie wybranej wsi przedstawiono w oparciu o wypisy z rejestru gruntów (załączniki 1 – 20) dla 20 losowo wybranych gospodarstw, na podstawie, których sporządzono tabelę nr 17.

Tab. 17. Rozdrobnienie gospodarstw indywidualnych we wsi Barcice

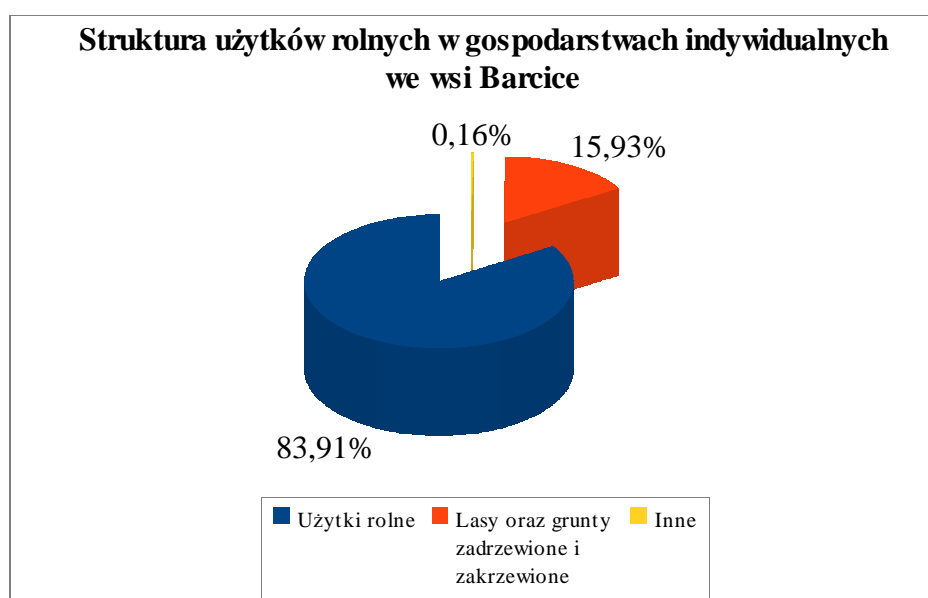
Lp. gosp.	Nr jedn. rej.	Powierzchnia (ha)	Liczba działek	Średnia pow. działek (ha)	Użytki rolne (ha)					Lasy oraz grunty zadrzewione i zakrzewione (ha)	Tereny komunikacyjne (ha)	Grunty pod wodami (ha)
					Grunty orne	Sady	Trwałe użytki zielone	Grunty rolne zabudowane	Razem UR			
1	405	1,10	4	0,28	1,04			0,06	1,10			
2	544	1,21	3	0,40	0,99			0,15	1,14	0,07		
3	445	1,21	5	0,24	0,70	0,05	0,13	0,11	0,99	0,22		
4	407	1,24	9	0,14	1,14			0,10	1,24			
5	679	1,33	5	0,27	0,73		0,42	0,09	1,24	0,09		
6	184	1,45	1	1,45		0,84	0,10	0,07	1,01	0,44		
7	895	1,45	3	0,48	1,15		0,30		1,45			
8	614	1,54	8	0,19	1,09		0,08	0,09	1,26	0,28		
9	289	1,63	5	0,33	1,34	0,03		0,07	1,44	0,19		
10	421	1,70	2	0,85	1,23		0,04	0,08	1,35	0,35		
11	220	1,90	1	1,90	1,15	0,55		0,20	1,90			
12	362	2,16	1	2,16	1,60			0,13	1,73	0,43		
13	310	2,23	1	2,23	1,49		0,29	0,06	1,84	0,39		
14	259	2,34	2	1,17	1,56		0,42	0,18	2,16	0,18		
15	684	2,64	2	1,32	2,64				2,64			
16	1103	2,78	1	2,78	1,86		0,46	0,18	2,50	0,28		
17	385	3,13	3	1,04	2,09		0,13	0,21	2,43	0,66	0,04	
18	287	3,41	3	1,14	2,25	0,50	0,06	0,13	2,94	0,47		
19	398	3,79	2	1,90	1,87	0,39	0,09	0,19	2,54	1,25		
20	219	5,20	3	1,73	2,17	0,07	1,10	0,21	3,55	1,62		0,03
RAZEM:		43,44	64	21,99	28,09	2,43	3,62	2,31	36,45	6,92	0,04	0,03
Średnia:		2,17	3,20	1,10	1,40	0,12	0,18	0,12	1,82	0,35	0,00	0,00
Udział [%]		100			64,67	5,59	8,33	5,32	83,91	15,93	0,09	0,07

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych ze Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu

Z danych zamieszczonych w tabeli wynika, że w badanych gospodarstwach znajduje się od 1 do 9 działek, natomiast średnia liczba działek przypadająca na jedno gospodarstwo wynosi 3,2. Powierzchnia najmniejszego gospodarstwa wynosi 1,10 ha, a największego 5,20 ha, co daje średnio 2,17 ha na jedno gospodarstwo. Kolejno policzona została średnia powierzchnia działek dla każdego gospodarstwa, która waha się od 0,14 do 2,78 ha, przy czym średnia powierzchnia działek we wszystkich gospodarstwach wynosi 1,10 ha. Wynika z niej również, że grunty orne zajmują łączną powierzchnię 28,09 ha, co daje średnią 1,40 ha na jedno gospodarstwo, natomiast pozostałe użytki rolne, tj. sady, trwałe użytki zielone oraz grunty rolne zabudowane zajmują w sumie powierzchnię 8,36 ha, co daje średnio 0,14 ha na jedno gospodarstwo. Lasy oraz grunty zadrzewione i zakrzewione zajmują powierzchnię 6,92 ha, czyli średnio 0,35 ha na jedno gospodarstwo.

Podsumowując największą powierzchnię w gospodarstwach indywidualnych zajmują użytki rolne, które stanowią 83,91%. Wśród użytków rolnych najwięcej jest gruntów ornych, tj. 64,67%, co wskazuje na rolniczy charakter tych gospodarstw, natomiast pozostałe użytki stanowią 19,24%. Dużą powierzchnię gruntów badanych gospodarstw zajmują lasy oraz grunty zadrzewione i zakrzewione, tj 15,93%, natomiast pozostałe użytki gruntowe stanowią zaledwie 0,16% powierzchni gospodarstw. Procentowy udział użytków gruntowych w strukturze badanych gospodarstw przedstawia rycina nr 16.

Ryc. 16. Struktura użytków rolnych w gospodarstwach indywidualnych we wsi Barcice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych ze Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu

PODSUMOWANIE I WNIOSKI KOŃCOWE

Analiza stanu zagospodarowania przestrzennego jest integralną częścią gospodarowania przestrzenią, opartego na zasadzie ładu przestrzennego utożsamianego z funkcjonalnym, logicznym, czytelnym i jasnym stanem tej przestrzeni zharmonizowanym z przyrodą.

Antropogeniczna struktura przestrzenna istniejąca na danym obszarze jest z reguły wynikiem długiego i złożonego procesu jego zagospodarowania. Proces ten odbywa się pod wpływem różnorodnych uwarunkowań przyrodniczych i antropogenicznych, które sprawiają, że kształtowane obiekty zagospodarowania i ich struktura są od nich zależne. Uwarunkowania te – zależne od cech gruntu oraz zachowań ludzkich – stanowią ograniczenia, zmuszające do kształtowania określonych form obiektów zagospodarowania, specyficznych dla danych warunków.

Powodowane przez ten proces zmiany następowały w zakresie struktury użytków gruntowych w wyniku rozwijania gruntów uprawnych i gruntów wyposażonych w różne urządzenia techniczne i budowle. Wiąże się z tym powstanie wielu nowych granic między gruntami o odmiennym sposobie użytkowania. Równolegle, wraz z rozwojem praw własności i posiadania gruntów następuje podział ziemi z tego tytułu i powstaje coraz więcej drobnych obiektów [Żak., 2006].

Przeprowadzone badania dla gminy Stary Sącz oraz obrębu Barcice pozwalają na przedstawienie następujących wniosków:

- Warunki przyrodnicze oraz urozmaicone ukształtowanie terenu nie służą prowadzeniu gospodarki rolnej, szczególne utrudnienia stwarzają słabe gleby o klasach IV i V oraz klimat sprzyjający bardziej rekreacji niż rolnictwu.
- Obszar gminy zamieszkuje blisko 22,5 tysiąca ludzi, gdzie aż 62% to ludność w wieku produkcyjnym, z czego w 2008 roku 4,7% pozostawało bez pracy (1058 kobiet i mężczyzn).
- Wśród użytków gruntowych dominują użytki rolne, wykorzystywane w przeszłości i obecnie do produkcji rolnej, chociaż w dzisiejszych czasach część z nich jest pozostawiona odłogi.
- W strukturze władania, podobnie jak w całej Polsce Południowej, dominują grunty gospodarstw osób fizycznych oraz grunty Skarbu Państwa oddane w zarząd Lasom Państwowym.

- Gospodarstwa rolne posiadają małe powierzchnie, aż 71,22% z nich znajduje się w przedziale od 1 do 5 ha, a działki ewidencyjne, które wchodzą w skład gospodarstw są małe. W grupie przebadanych gospodarstw średnia powierzchnia działek wynosiła 1,10 ha, przy średniej powierzchni gospodarstwa 2,17 ha.

Wykorzystanie powierzchni ziemi powinno być optymalnie dostosowane do naturalnych warunków przyrodniczo – glebowych. Obecny stan wskazuje, że racjonalnym sposobem zagospodarowania jest przeznaczenie gruntów o małej przydatności dla rolnictwa na cele niezwiązane z gospodarką rolną. Najwłaściwszym kierunkiem użytkowania takich gruntów jest ich zalesienie. Konieczność uporządkowania przestrzeni rolno – leśnej wymaga opracowania granicy rolno – leśnej. Zalesienia mogą stanowić ważny element przekształceń strukturalnych rolnictwa w związku z dużym rozdrobnieniem gruntów, lokalnie niską jakością gleb, słabo rozwiniętą infrastrukturą techniczną wsi oraz niekorzystnymi procesami demograficznymi.

Literatura:

Bogdanowski J. 1973. Architektura krajobrazu. PWN. Kraków.

Harasimowicz S. 1996. Organizacja terytorium gospodarstwa rolnego. Skrypt AR w Krakowie.

Hopfer A., Urban M. 1984. Geodezyjne urządzenie terenów rolnych. PWN. Warszawa.

Kondracki J., Richling A. 1994. Regiony fizycznogeograficzne. [W:] Atlas Rzeczypospolitej Polskiej. Warszawa.

Koreleski K. 1993. Przyrodnicze podstawy użytkowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Skrypt AR w Krakowie.

Krakowiak – Bal A. 2004. Infrastruktura techniczna wiejskich gmin górskich w aspekcie ich wielofunkcyjnego rozwoju. [W:] Infrastruktura i ekologia terenów wiejskich. PAN. Kraków.

Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Barcice. Biuro Urbanistyczne Maria Modzelewska. 2008. Nowy Sącz.

Morzyniec W. 2000. Rola infrastruktury technicznej w rozwijaniu nowych funkcji obszarów wiejskich. Zakł. Doradz. Roln. AR w Krakowie.

Noga K., Kubowicz H. 2003. Określenie kierunków zmian użytkowania gruntów na terenach górskich. Zesz. Nauk. AR w Krakowie.

Praca zbiorowa, 1990. Stan i wykorzystanie terenów rolniczych. [W:] Problemy kompleksowego zarządzania obszarów gmin. Cz. II. Pod red. Hopfera A. PAN. Wrocław.

Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Stary Sącz na lata 2004 – 2011 wraz z prognozą do roku 2015. „Profit” Sp. z o.o. w Skrudzinie. 2004. Nowy Sącz.

Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 marca 2001 roku w sprawie ewidencji gruntów i budynków (Dz. U. z dnia 2 maja 2001 roku).

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Stary Sącz. Agencja Rozwoju Regionu Krakowskiego S.A. 2000. Kraków.

Ustawa z dnia 28 września 1991 roku o lasach (Dz. U. z 2000 roku. Nr 56. poz. 679).

Żak M. 2006. Podstawy geodezyjnego urządzania gruntów rolnych. AR. Kraków.

Internet:

<http://www.bip.stary-sacz.iap.pl/>

<http://www.stary.sacz.pl/>

<http://www.stat.gov.pl/>

Wykaz tabel:

Tab. 1. Liczba ludności w Mieście i Gminie Stary Sącz, stan na 31 grudnia 2008 r.

Tab. 2. Migracja ludności w Mieście i Gminie Stary Sącz, stan na 31 grudnia 2008 r.

Tab. 3. Ludność według płci i wieku w Mieście i Gminie, stan na 31 grudnia 2008 r.

Tab. 4. Struktura wiekowa ludności w gminie Stary Sącz, stan na 31 grudnia 2008 r.

Tab. 5. Struktura bezrobocia według płci w gminie Stary Sącz w latach 2004 - 2008

Tab. 6. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Stary Sącz

Tab. 7. Struktura użytkowania gruntów we wsi Barcice, stan na 31 grudnia 2008 r.

Tab. 8. Struktura użytków rolnych we wsi Barcice

Tab. 9. Struktura użytkowania gruntów we wsi Barcice w 7 grupie rejestrowej

Tab. 10. Struktura użytkowania gruntów we wsi Barcice w pozostałych grupach rejestrowych

Tab. 11. Struktura użytków rolnych we wsi Barcice w 7 grupie rejestrowej

Tab. 12. Struktura użytków rolnych we wsi Barcice w pozostałych grupach rejestrowych

Tab. 13. Struktura władania gruntami we wsi Barcice, stan na 31 grudnia 2008 r.

Tab. 14. Liczba gospodarstw indywidualnych według rodzaju działalności gospodarczej w Mieście i Gminie Stary Sącz

Tab. 15. Struktura gospodarstw indywidualnych według grup obszarowych użytków rolnych w Mieście i Gminie Stary Sącz

Tab. 16. Powierzchnia gruntów gospodarstw indywidualnych według grup obszarowych w Mieście i Gminie Stary Sącz

Tab. 17. Rozdrobnienie gospodarstw indywidualnych we wsi Barcice

Wykaz rycin:

Ryc. 1. Miasto i Gmina Stary Sącz w województwie małopolskim – mapa schematyczna

Ryc. 2. Podział administracyjny Miasta i Gminy Stary Sącz

Ryc. 3. Gęstość zaludnienia w Mieście i Gminie Stary Sącz w latach 2004 - 2008

Ryc. 4. Struktura wiekowa ludności w gminie Stary Sącz, stan na 31 grudnia 2008 r.

Ryc. 5. Struktura bezrobocia według płci w gminie Stary Sącz w latach 2004 - 2008

Ryc. 6. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym

Ryc. 7. Struktura użytków gruntowych we wsi Barcice

Ryc. 8. Struktura użytków rolnych we wsi Barcice

Ryc. 9. Struktura użytków rolnych we wsi Barcice w 7 grupie rejestrowej

Ryc. 10. Struktura użytków gruntowych we wsi Barcice w 7 grupie rejestrowej

Ryc. 11. Struktura użytków rolnych we wsi Barcice w pozostałych grupach rejestrowych

Ryc. 12. Struktura użytków gruntowych we wsi Barcice w pozostałych grupach rejestrowych

Ryc. 13. Struktura władania gruntami we wsi Barcice, stan na 31 grudnia 2008 r.

Ryc. 14. Ilościowa struktura gospodarstw indywidualnych w gminie Stary Sącz

Ryc. 15. Struktura obszarowa gospodarstw indywidualnych w gminie Stary Sącz

Ryc. 16. Struktura użytków rolnych w gospodarstwach indywidualnych we wsi Barcice

Wykaz załączników w oryginale:

Załącznik 1. Wykaz gruntów dla wsi Barcice

Załącznik 2 do 21. Wypis z rejestru gruntów dla 20 gospodarstw we wsi Barcice